

JATKUVAN OPPIMISEN SANASTO

luonnos 28.11.2023

Sisällysluettelo

Käsittekaavioluettelo.....	3
Esipuhe.....	4
Sanaston rakenne ja merkinnät.....	6
Käsitteet, määritelmät ja termit.....	6
Sanaston rakenne.....	6
Termitietueen rakenne.....	6
Käsittekaavioiden tulkinta.....	9
1 Koulutus.....	11
1.1 Koulutus (1) sen mukaan, onko siitä säädetty koulutuslainsäädännössä, sekä rahoituksen mukaan.....	13
1.2 Koulutus (1) tarkoituksen, koulutusasteen ja osallistujan elämänvaiheen mukaan.....	17
1.3 Koulutus (1) järjestäjän, tavoitteen ja rahoittajan mukaan.....	19
1.4 Koulutus (1) ja koulutus (2) tutkintotavoitteisuuden mukaan.....	21
1.5 Työvoimakoulutus.....	23
1.6 Työelämässä oppiminen.....	27
2 Osaamiskokonaisuuksia.....	32
3 Oppiminen.....	35
4 Osaaminen ja kyvykkyys.....	37
5 Pätevyys ja kelpoisuus.....	39
6 Todistus.....	41
Suomenkielinen hakemisto.....	44

Käsitekaavioluettelo

Käsitekaavio 1. Koulutus (2) -käsitteen alakäsitteitä.....	12
Käsitekaavio 2. Koulutustoiminta.....	16
Käsitekaavio 3. Koulutus (1) koulutusasteen, tarkoituksen ja osallistujan elämänvaiheen mukaan sekä koulutus (2).....	18
Käsitekaavio 4. Koulutus (1) järjestäjän, tavoitteen, rahoittajan ja tutkintotavoitteisuuden mukaan.....	20
Käsitekaavio 5. Koulutus (1) ja koulutus (2) tutkintotavoitteisuuden mukaan.....	22
Käsitekaavio 6. Työvoimakoulutus.....	26
Käsitekaavio 7. Työelämässä oppiminen.....	31
Käsitekaavio 8. Osaamiskokonaisuuksia.....	34
Käsitekaavio 9. Oppiminen.....	36
Käsitekaavio 10. Osaaminen ja kyvykkyys.....	38
Käsitekaavio 11. Pätevyys ja kelpoisuus.....	40
Käsitekaavio 12. Todistuksia.....	43

Esipuhe

Jatkuvan oppimisen terminologinen sanastotyö aloitettiin vuosina 2020–2021 opetus- ja kulttuuriministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön yhteisenä hankkeena. Sanastotyötä jatkettiin opetus- ja kulttuuriministeriön toimeksiannosta keväällä 2023 osana Jatkuvan oppimisen digitalisaatio -ohjelmaa (2021–2025). Jatkuvan oppimisen uudistaminen edellyttää opetushallinnon ja työhallinnon välistä vuoropuhelua, ja sen mahdollistamiseksi puolestaan tarvitaan yhteisten käsitteiden määrittelyä, harmonisointia ja termeistä sopimista, siis terminologista sanastotyötä. Työhön osallistuu sekä opetus- ja kulttuuriministeriön että työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalojen asiantuntijoita.

Jatkuvan oppimisen ensimmäiseen sanastoluonnokseen pyydettiin sidosryhmiltä asiantuntijapalautetta vuodenvaihteessa 2021–2022. Palautteita käsiteltiin sanastotyössä vuonna 2023. Tämä marraskuussa 2023 valmistunut Jatkuvan oppimisen sanastoluonnos sisältää ne käsitteet, joiden suomenkieliset tiedot on viimeistely muun muassa edellä mainitun palautteen perusteella. Sanastotyötä jatketaan edelleen, ja sanastoon täydennetään uusia käsitteitä sekä termien ruotsin- ja englanninkieliset vastineet.

Sanastossa esitetään termitietueina ja käsittekaavioina noin 40 jatkuvaan oppimiseen liittyvän käsitteen tiedot. Käsitteiden sisältö kuvataan määritelmien ja niitä täydentävien lisätietojen avulla. Suomenkielisistä termeistä annetaan suositukset. Käsitteiden välisiä suhteita havainnollistetaan käsittekaavioiden avulla.

Jatkuvan oppimisen sanasto on rajattu kattamaan ensisijaisesti sellaisia käsitteitä, joita ei ole määritelty opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisemassa Opetus- ja koulutussanastossa (Opetus- ja koulutussanasto, 2. laitos, OKM 2021:10) eikä työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla tehdyissä sanastoissa^{1, 2, 3}. Mainituissa sanastolähteissä määriteltyjä käsitteitä on kuitenkin otettu mukaan Jatkuvan oppimisen sanastoon, jos käsitejärjestelmien eheys on sitä edellyttänyt tai jos jatkuvan oppimisen sanastotyön yhteydessä on todettu, että käsitettä täytyy tarkastella laajemmasta tai muuten poikkeavasta näkökulmasta. Usein käsitettä voidaan pitää sisällöllisesti yhdenmukaisena toisen sanaston käsitteen kanssa, vaikka sitä olisikin tässä sanastossa muokattu. Tämä tieto on esitetty käsitteen huomautuksessa ja siitä on tehty linkki toisen sanaston lähes vastaavaan käsitteeseen.

Jatkuvan oppimisen sanasto on tarkoitettu apuvälineeksi ensisijaisesti jatkuvan oppimisen uudistuksen toimijoille niin opetushallinnossa kuin työhallinnossakin: tavoitteena on, että käsitteitä voidaan käyttää yhdenmukaisesti paitsi viestinnässä myös palveluiden suunnittelussa, säädösvalmistelussa ja tietoarkkitehtuurityössä. Yleisemmin sanastosta toivotaan olevan hyötyä myös muille työhön ja oppimiseen liittyviä käsitteitä ja termejä käyttäville ja käsitteiden määritelmiä tarvitseville eli muun muassa tietojärjestelmien ja palveluiden kehittäjille, tiedottajille, toimittajille ja kääntäjille. Sanasto edistää myös julkisen hallinnon tietojen yhteentoimivuutta.

1 Työllisyyspalvelujen sanastoluonnos (2022)

2 Sosiaali-, terveys- sekä työ- ja elinkeinoalojen yhteisten palvelujen sanasto. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu 2019:67

3 Kotoutumisen sanasto (2023).

Jatkuvan oppimisen sanaston laativeen sanastotyöryhmän kokoustyöskentelyyn ovat osallistuneet seuraavat asiantuntijat:

Lara Anastasiou, CSC – Tieteen tietotekniikan keskus oy (2020)
Marjut Anderson, CSC – Tieteen tietotekniikan keskus oy (2021)
Petri Haltia, opetus- ja kulttuuriministeriö (2023–)
Mikko Hartikainen, Opetushallitus (2020, 2023–)
Tuula Heide, Digivisio 2030 -hanke (2023–)
Tero Huttunen, opetus- ja kulttuuriministeriö (2020–2021, 2023–)
Ilmari Hyvönen, opetus- ja kulttuuriministeriö (2020–2021)
Saara Ikkela, opetus- ja kulttuuriministeriö (2023–)
Jonna Korhonen, opetus- ja kulttuuriministeriö (2020–2021)
Siru Korkala, Opetushallitus (2023–)
Pauliina Kupila, opetus- ja kulttuuriministeriö (2023–)
Tomi Kytölä, opetus- ja kulttuuriministeriö (2020–2021, 2023–)
Mira Piironen, Uudenmaan TE-toimisto (2021, 2023–)
Harry Pulliainen, KEHA-keskus (2020–2021, 2023–)
Kirsi-Marja Putkonen, KEHA-keskus (2020–2021, 2023–)
Taina Riikonen, Uudenmaan TE-toimisto (2020)
Laura Ruuskanen, työ- ja elinkeinoministeriö (2023–)
Tiina Salminen, työ- ja elinkeinoministeriö (2023–)
Tuula Sumkin, Opetushallitus (2020–2021)
Helena Torkko, työ- ja elinkeinoministeriö (2023–)
Totti Tuhkanen, Turun yliopisto (2020–2021, 2023–)
Thomas Vikberg, opetus- ja kulttuuriministeriö (2023)
Markku Virtanen, työ- ja elinkeinoministeriö (2020–2021, 2023–)
Riina Kosunen, Sanastokeskus, terminologi (2020–2021, 2023–)
Mari Suhonen, Sanastokeskus, terminologi (2023–).

Sanastohankkeen aikana pyydettiin tietoa ja kommentteja varsinaisten työryhmien ulkopuolisilta asiantuntijoilta. Kiitämme sanastotyöryhmien jäseniä ja muita sanaston laatimiseen osallistuneita heidän arvokkaasta työpanoksestaan.

Sanaston laatimiseen tarvittua terminologisen työn ovat rahoittaneet vuosina 2020–2021 opetus- ja kulttuuriministeriö ja työ- ja elinkeinoministeriö. Vuodesta 2023 alkaen sanastotyö on osa Jatkuvan oppimisen digitalisaatio -ohjelmaa (2021–2025), joka saa rahoituksensa Euroopan unionin elpymis- ja palautumistukivälineestä RRF (NextGenerationEU).

**Euroopan unionin
rahoittama**

NextGenerationEU

Sanaston rakenne ja merkinnät

Käsitteet, määritelmät ja termit

Sanaston lähtökohtana on ollut luotettavien määritelmien, käsitejärjestelmien ja termisuositusten tuottaminen. Siksi sanasto on laadittu systemaattisesti, terminologisten periaatteiden ja menetelmien mukaisesti, jotka on määritellyt ISO/TC 37:n (International Organization for Standardization/Technical Committee 37 Language and terminology) laatimissa kansainvälisissä standardeissa.

Terminologiselle sanastotyölle on ominaista käsitekeskeisyys. Siinä missä sanakirjat tarkastelevat sanoja ja niiden merkityksiä, terminologisten sanastojen lähtökohtana ovat käsitteet ja niiden väliset suhteet.

Käsitteet ovat ihmisen mielessään muodostamia ajatusmalleja, jotka vastaavat tiettyjä todellisuuden kohteita, niin sanottuja tarkoitteita. **Tarkoitteilla** on erilaisia ominaisuuksia. Näistä ominaisuuksista muodostettuja ajatusmalleja kutsutaan käsitepiirteiksi. Käsitteen sisältö muodostuu joukosta erilaisia käsitepiirteitä, joista olennaiset ja erottavat kuvataan **määritelmän** avulla. Terminologiset määritelmät on kirjoitettu sellaiseen muotoon, että niiden avulla voidaan tunnistaa kunkin käsitteen paikka käsitejärjestelmässä. **Termit** puolestaan ovat käsitteiden nimityksiä, joiden avulla voidaan lyhyesti viitata käsitteen koko sisältöön.

Sanaston rakenne

Sanasto on ryhmitelty **aiheenmukaisesti** jäsenneltyihin lukuihin, joissa toisiinsa liittyvät käsitteet on pyritty sijoittamaan lähemmäksi.

Aakkosellinen hakemisto löytyy sanaston lopusta. Siinä käytetty numerointi viittaa käsitteen numeroon sanastossa. Hakemistoon on poimittu suositettavien ja hylättävien termien lisäksi muita hakusanoja, jotka liittyvät läheisesti tiettyyn käsitteeseen. Muut hakusanat viittaavat siihen käsitteeseen ja sen numeroon, jonka yhteydessä kyseistä termiä käsitellään.

Termitietueen rakenne

Käsitteet on esitetty sekä numeroituina termitietueina että käsitejärjestelmiä kuvaavina kaavioina. Käsitekaaviot ja termitietueet on tarkoitettu toisiaan tukeviksi esitysmuodoiksi. Kaikki sanaston käsitteet eivät ole mukana kaavioissa.

Termitietueessa käsitteelle annetaan ensin **termit**. Ensimmäisenä esitetään sanaston pääkielen (eli käsiteanalyysin perustana käytetyn kielen) termit. Jos käsite on määritellyt, termien jälkeen seuraa **määritelmä** ja mahdolliset määritelmää täydentävät lisätiedot eli **huomautukset**. Käsitteet on numeroitu juoksevasti. Alla on sanastosta poimittu esimerkkitermitietue ja merkintöjen selitykset.

Termitietueen merkintä	Merkinnän selitys
37	käsitteen numero
jatkuva oppiminen; elinikäinen oppiminen <vanhempi termi>; elämänlaajuinen oppiminen	suomenkieliset termit; suositettava termi ensimmäisenä ja sen jälkeen sallittavat synonyymit (teksti kulmasuluissa termin perässä) täsmennys termin käyttöalasta tai tapauksista, joissa termiä voidaan käyttää
mieluummin kuin: elämänlevyinen oppiminen	ei-suositettava termi; termin käyttöä ei suositeta esimerkiksi kielellisistä syistä (kuten vierasperäisyyden vuoksi)
<i>oppiminen</i> , joka jatkuu yksilön koko elämänkaaren ajan ja jota tapahtuu eri elämänalueilla	määritelmä; alkaa pienellä kirjaimella, ei pistettä lopussa; kursivointi viittaa sanastossa määriteltyyn käsitteeseen
Jatkuva oppiminen alkaa jo ennen oppivelvollisuutta ja jatkuu esimerkiksi työelämästä eläkkeelle siirtymisen jälkeen elämänkaaren loppuun saakka. Määritelmässä käytetyllä ilmaisulla "eri elämänalueilla" viitataan siihen, että jatkuvaa oppimista tapahtuu muodollisen koulutusjärjestelmän mukaisten <i>koulutusten (2)</i> ja <i>työelämässä oppimisen</i> lisäksi myös esimerkiksi epämuodollisissa koulutuksissa (2), harrastuksissa ja vapaa-ajalla.	huomautus; normaali virke, erotettu määritelmästä sisennyksellä; antaa lisätietoa käsitteestä, esimerkkejä, tietoa termien käytöstä yms.
Käsitekaavio: Oppiminen	viittaus käsitekaavioon, jossa käsite esiintyy

Kooste kaikista käsitteiden yhteydessä sanasto-osuudessa käytetyistä merkintätavoista:

Termitietueen merkintä	Merkinnän selitys
lihavointi	suomenkieliset termit; suositettava termi ensimmäisenä ja sen jälkeen sallittavat synonyymit
<i>kursivoitu linkki</i>	(määritelmässä tai huomautuksessa) kursivoitu termi viittaa sanastossa määriteltyyn käsitteeseen; termi toimii sähköisessä versiossa linkkinä
kursivoimaton linkki	(määritelmässä tai huomautuksessa) teksti toimii linkkinä sanaston ulkopuoliseen kohteeseen
(1)	(suluissa oleva numero termin perässä) homonyymi; sanastossa on useita kirjoitusasultaan samanlaisia termejä, joilla on eri merkitys, esim. koulutus (1) ja koulutus (2)
mieluummin kuin:	ei-suositettava termi; termin käyttöä ei suositeta esimerkiksi kielellisistä syistä (kuten vierasperäisyyden vuoksi)
ei:	hylättävä termi; tarkoittaa eri asiaa kuin suositettava termi eikä sitä pitäisi käyttää tässä merkityksessä tai termi on kielenvastainen tai vanhentunut
(uudistermi) (termförslag) (new term)	(teksti kaarisuluissa termin perässä) termiehdotus
(vanhentunut) (föråldrad) (obsolete)	(teksti kaarisuluissa termin perässä) termi on vanhentunut
pl	termiä käytetään monikkumuotoisena
<	termi viittaa määriteltyä käsitettä laajempaan käsitteeseen
>	termi viittaa määriteltyä käsitettä suppeampaan käsitteeseen
~	termi viittaa hieman määritellystä käsitteestä poikkeavaan käsitteeseen, mutta siitä ei kuitenkaan voi sanoa, että se olisi laajempi tai suppeampi kuin määritelty käsite
<työvoimakoulutus>	(teksti kulmasuluissa käsitteen numeron alla) ala, jolle määritelmä on rajattu tai jonka näkökulmasta määritelmä on kirjoitettu
<erityisesti kansainvälisissä yhteyksissä>	(teksti kulmasuluissa termin perässä) täsmennys termin käyttöalasta tai tapauksista, joissa termiä voidaan käyttää
Käsitekaavio:	viittaus yhteen tai useampaan käsitekaavioon, jossa käsite esiintyy; käsitekaavion nimi toimii sähköisessä versiossa linkkinä

Käsittekaavioiden tulkinta

Käsittekaaviot havainnollistavat käsitteiden välisiä suhteita ja auttavat hahmottamaan kokonaisuuksia. Sanastossa esiintyy terminologisia käsitesuhteita, joita on kuvattu UML:n (Unified Modeling Language) mukaisilla merkintätavoilla (ks. ISO 24156-1 Graphic notations for concept modelling in terminology work and its relationship with UML – Part 1: Guidelines for using UML notation in terminology work). Seuraavan sivun kaaviossa on annettu esimerkkejä käsitesuhteiden kuvaamisesta.

Käsitteen merkitseminen kaavioon

- sanasto-osuudesta käsitteen tiedoista on poimittu kaavioon käsitteen numero, ensimmäinen suositettava termi, mahdollinen homonyymien numero kaarisuluissa ja määritelmä
- lihavoimaton termi on kaaviossa helpottamassa kaavion tulkintaa, mutta sitä ei ole määritelty sanastossa

Hierarkkinen suhde (kolmioon päättyvä viiva $\rightarrow$)

- vallitsee laajemman yläkäsitteen (*todistus (1)*) ja sitä suppeamman alakäsitteen (*pätevyystodistus* ja *työtodistus*) välillä
- alakäsite sisältää kaikki yläkäsitteen piirteet sekä vähintään yhden lisäpiirteen, mutta sitä vastaa suppeampi joukko tarkoitteita kuin yläkäsitettä
- alakäsite voidaan ajatella yläkäsitteen erikoistapaukseksi
- kolmion kärki osoittaa yläkäsitteeseen

Koostumussuhde (vinoneliöön päättyvä viiva $\diamond$)

- alakäsitteet ovat osia yläkäsitteenä olevasta kokonaisuudesta
- yläkäsitteen piirteet eivät sisälly alakäsitteeseen kuten hierarkkisessa käsitejärjestelmässä
- esimerkiksi *työvoimakoulutukseen* sisältyy *kartoitusjakso*
- vinoneliö kiinnittyy yläkäsitteeseen

Assosiativinen suhde (viiva ilman symbolia)

- käsitesuhde, jota ei voida luokitella hierarkkiseksi eikä koostumussuhteeksi (esim. ajalliset, paikalliset, toiminnalliset, välineelliset sekä alkuperään ja syntyyn liittyvät suhteet)
- assosiativisen suhteen tyyppi käy yleensä ilmi määritelmän kielellisestä muodosta
- esimerkiksi *koulutusopimukseen perustuvan koulutuksen ja koulutusopimuksen* välillä on assosiativinen suhde: koulutusopimukseen perustuvan koulutuksen perustava on koulutustoimijan ja työpaikan välinen koulutusopimus

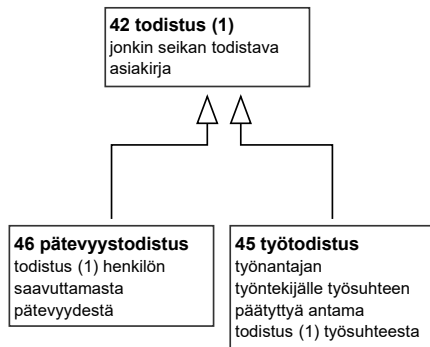
Moniulotteinen käsitejärjestelmä (viiva, jonka yhteyteen on tekstillä merkitty jaotteluperuste)

- yläkäsitteestä päästään erilaisiin alakäsitevalikoimiin eli ulottuvuuksiin käyttämällä eri jaotteluperusteita
- yhteen ulottuvuuteen kuuluvat eli yhden jaotteluperusteen mukaiset (kaaviossa saman jaotteluperusteen alle merkityt) alakäsitteet eivät voi yhdistyä uudeksi käsitteeksi (esimerkiksi *oppiminen, joka rajoittuu tiettyyn ajanjaksoon elämänkaareissa* ei voi olla *jatkuvaa oppimista*)
- eri ulottuvuuksiin kuuluvia eli eri jaotteluperusteiden alla olevia alakäsitteitä voidaan yhdistää uusiksi käsitteiksi (esimerkiksi *työelämässä oppiminen* voi olla *jatkuvaa oppimista*)
- jaotteluperusteen nimitys on usein merkitty viivan yhteyteen (esimerkiksi *oppiminen* on jaettu alakäsitteisiin yhtäältä suhteessa elämänkaareen ja elämänalueeseen ja toisaalta sen mukaan, missä yhteydessä oppiminen tapahtuu)

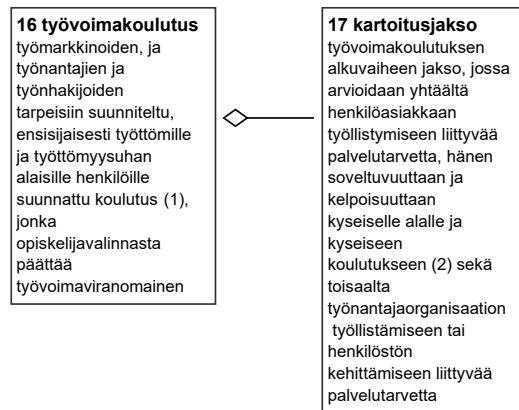
Täydentävä tieto (katkoviiva - - -)

- katkoviivoilla merkitään käsitesuhteet, jotka eivät käy ilmi määritelmien sanamuodoista (esimerkiksi käsitteiden *jatkuvaa oppiminen* ja *työelämässä oppiminen* välinen assosiativinen suhde on merkitty katkoviivalla, koska jatkuvan oppimisen määritelmässä ei viitata työelämässä oppimiseen eikä päinvastoin)
- katkoviivoilla kuvatut käsitesuhteet täydentävät määritelmiä ja tukevat käsitteiden ymmärtämistä (*jatkuvaa oppimista* tapahtuu *työelämässä oppimisessa*), vaikkei hierarkkinen käsitesuhde näy käsitteiden määritelmistä)
- katkoviivalla voidaan merkitä niin hierarkkinen suhde, koostumussuhde kuin assosiativinen suhdekin

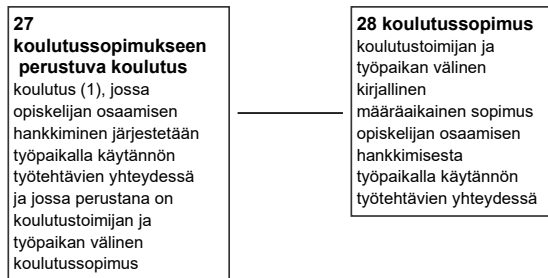
HIERARKKINENSUHDE

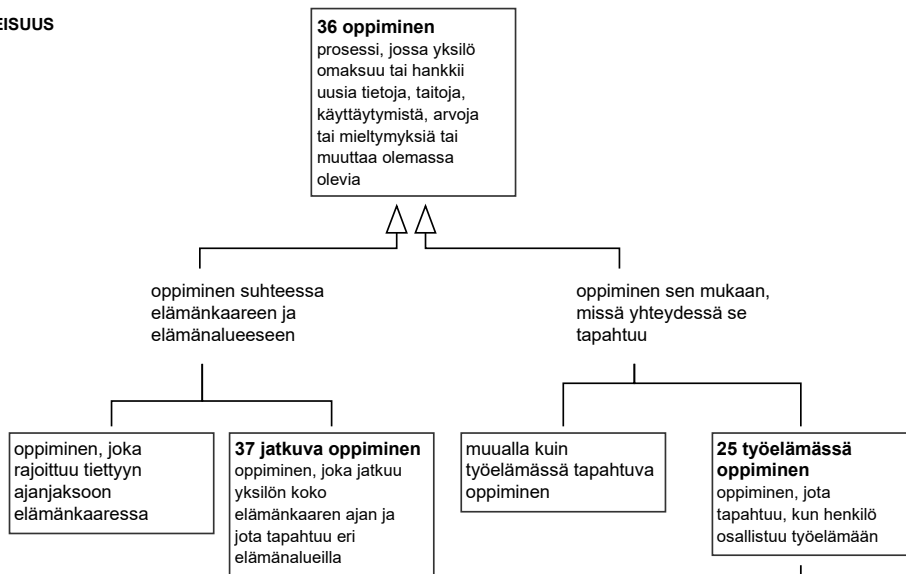
KOOSTUMUSSUHDE

ASSOSIATIIVINEN SUHDE

MONILOTTEISUUS

TÄYDENTÄVÄ TIETO

1 Koulutus

1

koulutus (1)

määritelmä

organisoitu toiminta, jonka ensisijaisena tavoitteena on tuottaa [osaamista](#)

huomautus

Määritelmän sana "ensisijaisena" viittaa siihen, että voidaan ajatella, että on myös muuta organisoitua toimintaa, jonka yhtenä tavoitteena on tuottaa osaamista – esimerkiksi sosiaalipolitiikka –, mutta koulutuksessa (1) osaamisen tuottaminen on ensisijainen tavoite.

Koulutuksella (1) on sekä laajoja yhteiskunnallisia että yksilöiden ja organisaatioiden osaamiseen liittyviä tavoitteita.

Koulutuksen (1) tavoitteena oleva osaaminen voidaan tuottaa opetuksen tai muun [oppimiseen](#) tähtäävän toiminnan avulla.

Koulutus (1) on laaja ja varsin abstrakti käsite.

Tutkintotavoitteisuuden mukaan koulutus (1) voidaan jakaa [tutkintokoulutukseen](#), tutkintoon valmistavaan koulutukseen ja koulutukseen, joka ei johda eikä valmista tutkintoon.

Käsite on sisällöllisesti yhdenmukainen Opetus- ja koulutussanaston (OKSA) [koulutus \(1\)](#) - käsitteen kanssa. Huomautukset poikkeavat. Luettu 15.11.2023.

Vrt. [koulutus \(2\)](#).

Käsitteen tunnus: c1

Käsittekaaviot: [Koulutustoiminta](#), [Koulutus \(1\) koulutusasteen, tarkoituksen ja osallistujan elämänvaiheen mukaan sekä koulutus \(2\)](#), [Koulutus \(1\) järjestäjän, tavoitteen, rahoittajan ja tutkintotavoitteisuuden mukaan](#), [Koulutus \(1\) ja koulutus \(2\) tutkintotavoitteisuuden mukaan ja Työelämässä oppiminen](#)

2

koulutus (2)

määritelmä

suunniteltu opintojen ja järjestelyjen kokonaisuus, jonka tavoitteena on lisätä johonkin aihepiiriin tai alaan liittyvää osaamista tai tarjota valmiudet tutkinnon tai muun kokonaisuuden suorittamiseen

huomautus

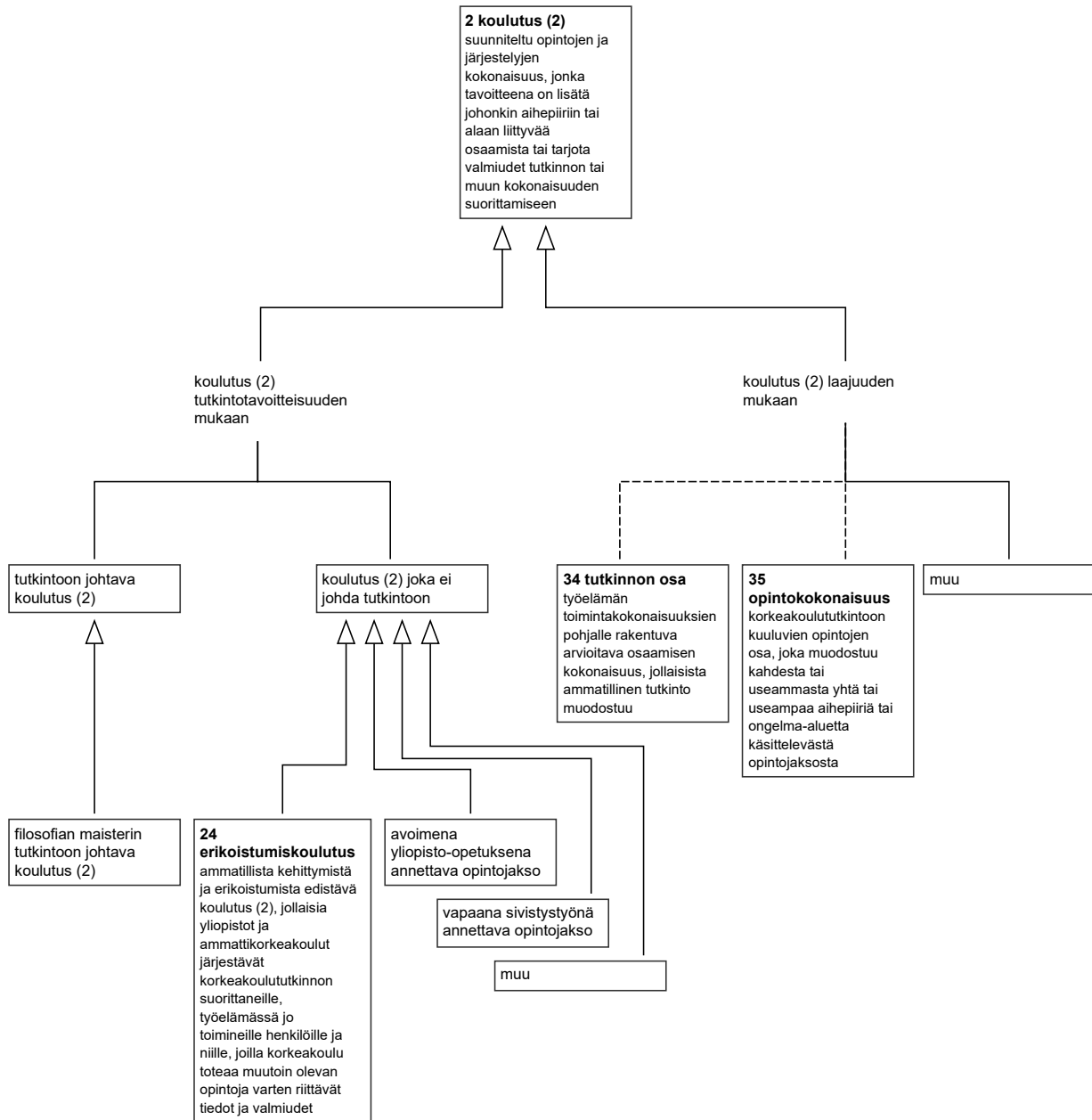
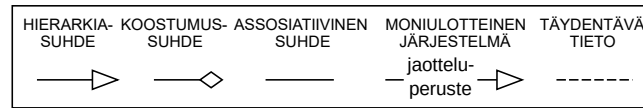
Koulutukset (2) ovat tapa käytännössä organisoida ja toteuttaa [koulutusta \(1\)](#).

Koulutukset (2) voivat olla tutkintoon (esimerkiksi filosofian maisterin tutkinto) johtavia tai tutkintoon johtamattomia. Esimerkkejä tutkintoon johtamattomista koulutuksista ovat korkeakoulun [opintokokonaisuus](#), ammatillisen koulutuksen [tutkinnon osa](#) (tutkinnosta erillään suoritettuna), avoimena yliopisto-opetuksena tai vapaana sivistystyönä tarjottava opintojakso, korkeakoulun [erikoistumiskoulutus](#), tutkintokoulutukseen valmentava koulutus ja taiteen perusopetuksen opintojakso.

Käsite on sisällöllisesti yhdenmukainen Opetus- ja koulutussanaston (OKSA) [koulutus \(2\)](#) - käsitteen kanssa. Huomautukset poikkeavat. Luettu 15.11.2023.

Käsitteen tunnus: c2

Käsittekaaviot: [Koulutus \(2\) -käsitteen alakäsitteitä](#), [Koulutus \(1\) koulutusasteen, tarkoituksen ja osallistujan elämänvaiheen mukaan sekä koulutus \(2\)](#), [Koulutus \(1\) ja koulutus \(2\) tutkintotavoitteisuuden mukaan ja Työelämässä oppiminen](#)

Käsitekaavio 1. Koulutus (2) -käsitteen alakäsitteitä.

1.1 Koulutus (1) sen mukaan, onko siitä säädetty koulutuslainsäädännössä, sekä rahoituksen mukaan

3

koulutuslainsäädännössä säädetty koulutus

määritelmä

koulutus (1), josta säädetään *koulutuslainsäädännössä*

huomautus

Koulutuslainsäädännössä säädettyyn koulutukseen liittyy koulutustoimijalle säädetty velvollisuus tai sille lainsäädännön perusteella annettu lupa, vastuu tai tehtävä järjestää koulutusta (1).

Koulutuslainsäädännössä säädetyn koulutuksen toteuttamista tuetaan julkisin varoin.

Käsitteen tunnus: c659

Käsittekaavio: [Koulutustoiminta](#)

4

koulutuslainsäädäntö

määritelmä

niiden säädösten kokonaisuus, jotka sisältävät säännöksiä varhaiskasvatuksesta, *koulutuksesta (1)* tai *koulutuksista (2)* ja niiden järjestämisestä tai sisällöstä

huomautus

Koulutuslainsäädäntö voidaan jakaa opetushallinnon alan koulutuslainsäädäntöön ja muiden hallinnonalojen koulutuslainsäädäntöön.

Säädöksellä tarkoitetaan tekstikokonaisuutta, joka sisältää julkisen vallan antamia yleisesti noudatettaviksi tarkoitettuja säännöksiä. Säädöksiä ovat esimerkiksi lait ja asetukset sekä viranomaisten antamat oikeussäännöt.

Käsitteen tunnus: c706

Käsittekaavio: [Koulutustoiminta](#)

5

koulutus, josta ei säädetä koulutuslainsäädännössä

huomautus

Koulutusta, josta ei säädetä *koulutuslainsäädännössä*, on esimerkiksi yksityisen oppilaitoksen tarjoama säätelemätön *koulutus (1)* ja yksityisen yrityksen myymä IT-koulutus.

Käsitteen tunnus: c1820

Käsittekaavio: [Koulutustoiminta](#)

6

opetushallinnon alan koulutuslainsäädännössä säädetty koulutus

määritelmä

koulutus (1), josta säädetään opetushallinnon alan *koulutuslainsäädännössä*

huomautus

Opetushallinnon alan koulutuslainsäädäntöön sisältyvät lait ja asetukset valmistelee valtioneuvostolle ja eduskunnalle opetus- ja kulttuuriministeriö.

Opetushallinnon alan koulutuslainsäädäntöön sisältyy varhaiskasvatusta, yleissivistävää koulutusta (esi- ja perusopetus, lukiokoulutus, vapaa sivistystyö ja taiteen perusopetus), tutkintokoulutukseen valmentavaa koulutusta, ammatillista koulutusta ja korkeakoulutusta koskeva lainsäädäntö.

Käsitteen tunnus: c708

Käsittekaavio: [Koulutustoiminta](#)

7

muun hallinnonalan kuin opetushallinnon koulutuslainsäädännössä säädetty koulutus

määritelmä

koulutus (1), josta säädetään muun hallinnonalan kuin opetushallinnon **koulutuslainsäädännössä**

huomautus

Muun hallinnonalan kuin opetushallinnon koulutuslainsäädäntöön sisältyvät lait ja asetukset valmistelee valtioneuvostolle ja eduskunnalle Ahvenanmaan maakuntahallitus tai muu ministeriö kuin opetus- ja kulttuuriministeriö.

Esimerkkejä muun hallinnonalan kuin opetushallinnon koulutuslainsäädännöstä ovat

- Ahvenanmaan maakuntalaki Ahvenanmaan korkeakoulusta (Högskolan på Åland) annetun maakuntalain muuttamisesta
- puolustusministeriön hallinnonalalle kuuluva laki Maanpuolustuskorkeakoulusta (1121/2008)
- sisäministeriön hallinnonalalle kuuluvat laki Poliisiammattikorkeakoulusta (1164/2013) ja laki Pelastusopistosta (607/2006) ja
- oikeusministeriön hallinnonalalle kuuluva laki Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta (1316/2006).

Käsitteen tunnus: c709

Käsittekaavio: [Koulutustoiminta](#)

8

säädöspерustainen julkisrahoitteinen koulutus

määritelmä

koulutus (1), jonka rahoittamiseen julkisyhteisö osallistuu säädösten perusteella

huomautus

Määritelmässä mainitulla julkisyhteisöllä viitataan esimerkiksi valtioon, kuntaan ja kuntayhtymään.

Säädöspерustaista julkisesti rahoitettua koulutusta ovat

- valtionosuusrahoitettu koulutus, johon liittyvästä valtion rahoituksen määräytymisestä säädetään opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (1705/2009)
- ammattikorkeakoulujen koulutus (1), johon liittyvästä valtion rahoituksen määräytymisestä säädetään ammattikorkeakoululaissa (932/2014) ja
- yliopistojen koulutus (1), johon liittyvästä valtion rahoituksen määräytymisestä säädetään yliopistolaisissa (558/2009).

Julkisyhteisö voi olla julkisesti rahoitetun koulutuksen ainoa rahoittajataho tai koulutus (1) voi saada rahoitusta julkisen rahoituksen lisäksi myös muilta tahoilta.

Esimerkki koulutuksesta (1), jossa on myös muita rahoittajatahoja kuin julkisyhteisö, on julkisrahoitteinen henkilöstökoulutus, jota rahoittaa osin julkinen hallinto ja osin työnantajaorganisaatio. Muita esimerkkejä ovat avoin korkeakouluopetus ja vapaa sivistystyö; näistä peritään maksua niihin osallistuvilta henkilöiltä.

Käsitteen tunnus: c1837

Käsittekaavio: [Koulutustoiminta](#)

9

markkinaehtoinen koulutus; ~ koulutuksen myynti

määritelmä

koulutustoimijan tai muun organisaation järjestämä tai tuottama *koulutus (1)*, joka rahoitetaan myymällä *koulutus (1)* toiselle taholle

huomautus

Markkinaehtoisen koulutuksen hinta määräytyy vapailla markkinoilla kysynnän ja tarjonnan mukaan, ilman hankinnan ulkopuolelta kanavoituvaa yhteiskunnan taloudellista tukea.

Markkinaehtoinen koulutus on yksi osa maksullista palvelutoimintaa.

Myös korkeakoulujen *täydennyskoulutus* on esimerkki markkinaehtoisesta koulutuksesta.

Markkinaehtoista koulutusta ovat myös ELY-keskusten ja TE-toimistojen kilpailuttamalla hankkimat *työvoimakoulutukset*. (Huom.: Työvoimapalveluiden järjestämisvastuu siirtyy ELY-keskuksilta ja TE-toimistoilta kunnille 1.1.2025.)

Markkinaehtoista koulutusta harjoittavat myös koulutusjärjestelmän ulkopuoliset toimijat.

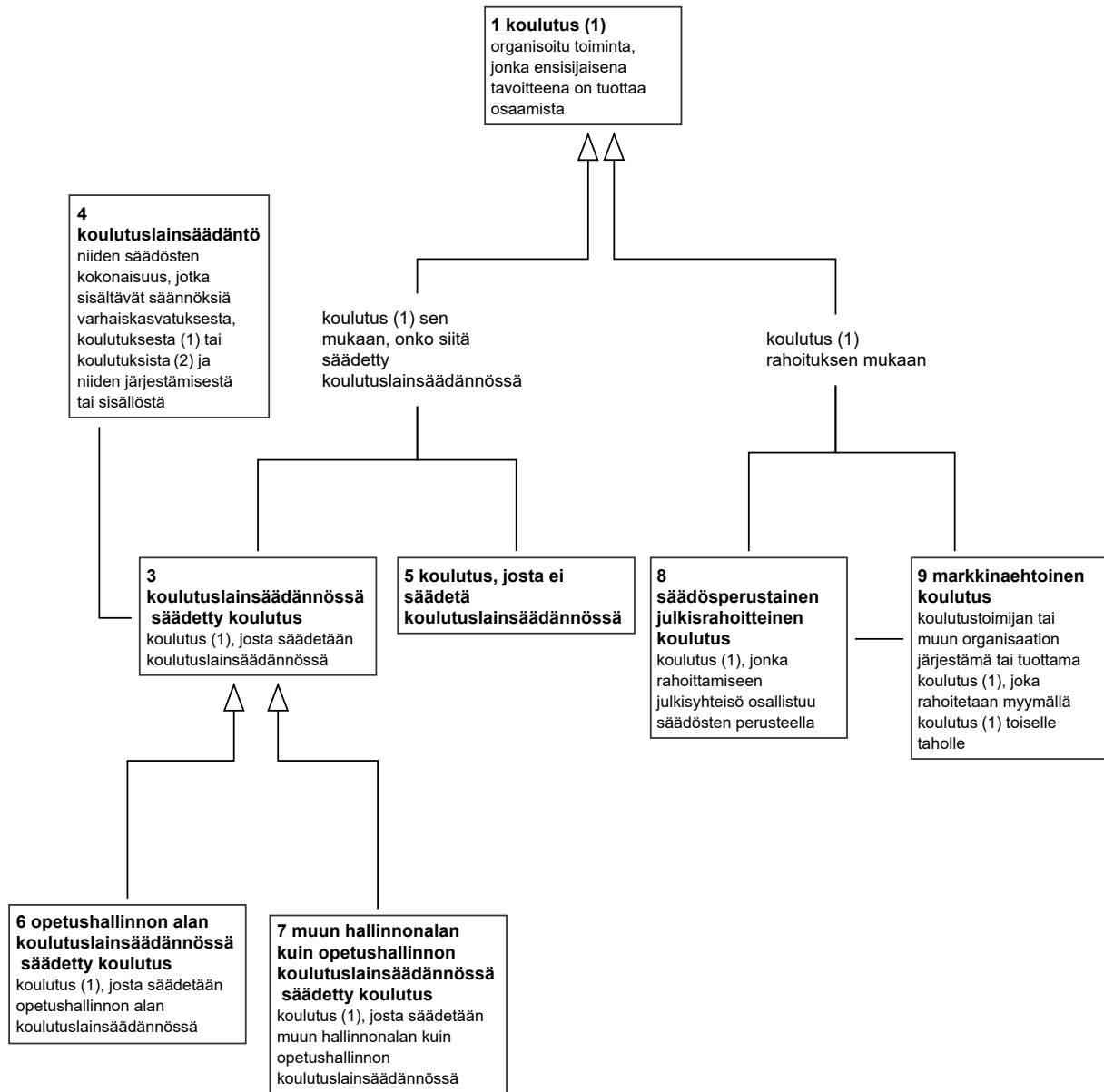
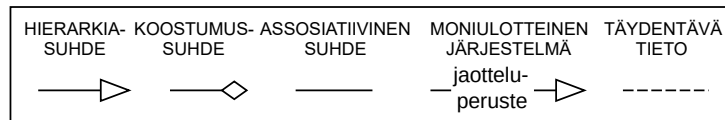
Markkinaehtoisen koulutuksen sisältö voi noudattaa yhteiskunnan sisältöohjausta (esimerkiksi hygieniapassin suorittamiseen tähtäävä *koulutus (2)*) tai olla siitä riippumatonta.

Markkinaehtoinen koulutus voidaan toteuttaa esimerkiksi seuraavilla tavoilla:

- Julkinen toimija järjestää koulutuksen (2), joka myydään toiselle julkiselle toimijalle: esimerkiksi vapaan sivistystyön oppilaitos voi myydä *kotoutumiskoulutusta* vähintään kustannukset kattavaan hintaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle (ELY).
- Julkinen toimija järjestää koulutuksen (2), joka myydään yksityiselle toimijalle: esimerkiksi yliopisto voi myydä täydennyskoulutusta markkinahintaan yritykselle.
- Yksityisen sektorin organisaatio tuottaa *koulutuksen (2)*, joka myydään julkiselle toimijalle: esimerkiksi yritys voi myydä IT-koulutuksen markkinahintaan ministeriön *henkilöstökoulutukseksi*.

Käsitteen tunnus: c660

Käsittekaavio: [Koulutustoiminta](#)

Käsitekaavio 2. Koulutustoiminta.

1.2 Koulutus (1) tarkoituksen, koulutusasteen ja osallistujan elämänvaiheen mukaan

10

aikuiskoulutus

määritelmä

koulutus (1), joka on suunniteltu ja järjestetty pääsääntöisesti aikuisille, jotka ovat suhteellisen pitkän, työelämävalmiudet antaneen koulutautumisvaiheen päätyttyä tai keskeydyttyä siirtyneet työelämään tai muuhun toimintaan ja ovat sen jälkeen osallistumassa jälleen koulutukseen (1)

huomautus

Se, minkä ikäinen henkilö luokitellaan ”nuoreksi” ja toisaalta ”aikuseksi”, vaihtelee luokittelevan tahon mukaan; esimerkiksi tilastoluokitteluissa ja OECD:n luokitteluissa nuorena pidetään alle 25-vuotiasta ja aikuisena 25 vuotta täyttänyt henkilöä. Aikuiskoulutus on lähtökohtaisesti suunnattu 25-vuotiaille ja sitä vanhemmille henkilöille.

Aikuiskoulutukseen voi osallistua määritelmässä kuvatun lisäksi myös aikuinen, jonka koulutuspolku ei ole päässyt edes alkamaan tai on keskeytynyt hyvin varhaisessa vaiheessa, esimerkiksi maahanmuuttanut henkilö.

Aikuiskoulutus voi olla esimerkiksi *täydennyskoulutusta*, tutkintoon johtavaa tai tutkintoon valmistavaa koulutusta (1), *henkilöstökoulutusta*, *työvoimakoulutusta* tai vapaan sivistystyön koulutusta.

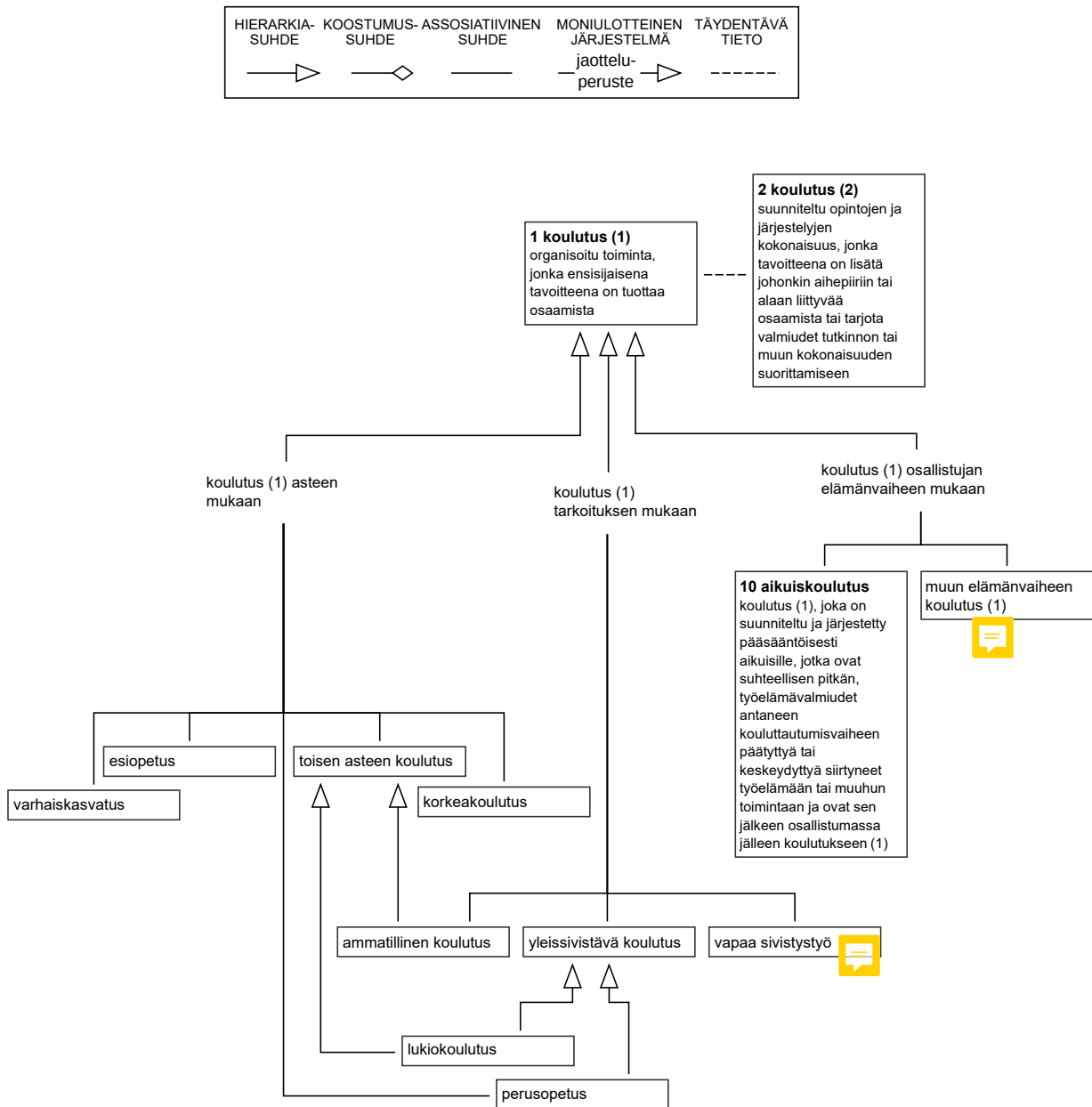
Aikuiskoulutuksessa käytetään usein erilaisia pedagogisia menetelmiä ja ratkaisuja kuin esimerkiksi lapsille tai nuorille tarkoitetussa koulutuksessa (1). Samoin opetuksen ajankohta saattaa aikuiskoulutuksessa olla erilainen kuin lapsille tai nuorille tarkoitetussa koulutuksessa (1).

Käsite ammatillinen aikuiskoulutus poistui lainsäädännöstä, kun ammatillisesta koulutuksesta annettu laki (531/2017) tuli voimaan 1.1.2018.

Käsite on sisällöllisesti yhdenmukainen Opetus- ja koulutussanaston (OKSA) aikuiskoulutus-käsitteen kanssa. Määritelmä ja huomautukset poikkeavat. Luettu 23.11.2023.

Käsitteen tunnus: c15

Käsittekaavio: [Koulutus \(1\) koulutusasteen, tarkoituksen ja osallistujan elämänvaiheen mukaan sekä koulutus \(2\)](#)

Käsitekaavio 3. Koulutus (1) koulutusasteen, tarkoituksen ja osallistujan elämäntaiheen mukaan sekä koulutus (2).

1.3 Koulutus (1) järjestäjän, tavoitteen ja rahoittajan mukaan

11

henkilöstökoulutus

määritelmä

työnantajan henkilöstölleen järjestämä tai hankkima [koulutus \(1\)](#)

huomautus

Henkilöstökoulutuksen (1) voi rahoittaa työnantaja kokonaan tai osittain. Henkilöstökoulutus voi saada myös julkista rahoitusta.

Henkilöstökoulutukseen voi hakeutua oma-aloitteisesti tai työnantaja voi velvoittaa osallistumaan siihen.

Käsite on sisällöllisesti yhdenmukainen Opetus- ja koulutussanaston (OKSA) [henkilöstökoulutus](#)-käsitteen kanssa. Huomautukset poikkeavat. Luettu 15.11.2023.

Käsitteen tunnus: c30

Käsittekaavio: [Koulutus \(1\) järjestäjän, tavoitteen, rahoittajan ja tutkintotavoitteisuuden mukaan](#)

12

täydennyskoulutus

määritelmä

aikaisempaa [osaamista](#), [koulutusta \(2\)](#) tai [pätevyyttä](#) täydentävä tai ajanmukaistava [koulutus \(1\)](#)

huomautus

Määritelmässä mainittu täydentäminen voi olla osaamisen syventämistä tai laajentamista.

Täydennyskoulutus on tyypillisesti suhteellisen lyhytkestoista eikä yleensä johda tutkintoon.

Täydennyskoulutus on yleistermi, jolla voidaan viitata hyvin monenlaiseen koulutukseen (1).

Täydennyskoulutusta voivat järjestää koulutustoimijat, kuten toisen asteen oppilaitokset, vapaan sivistystyön oppilaitokset, yliopistot ja ammattikorkeakoulut, mutta myös muut organisaatiot, kuten yritykset ja järjestöt.

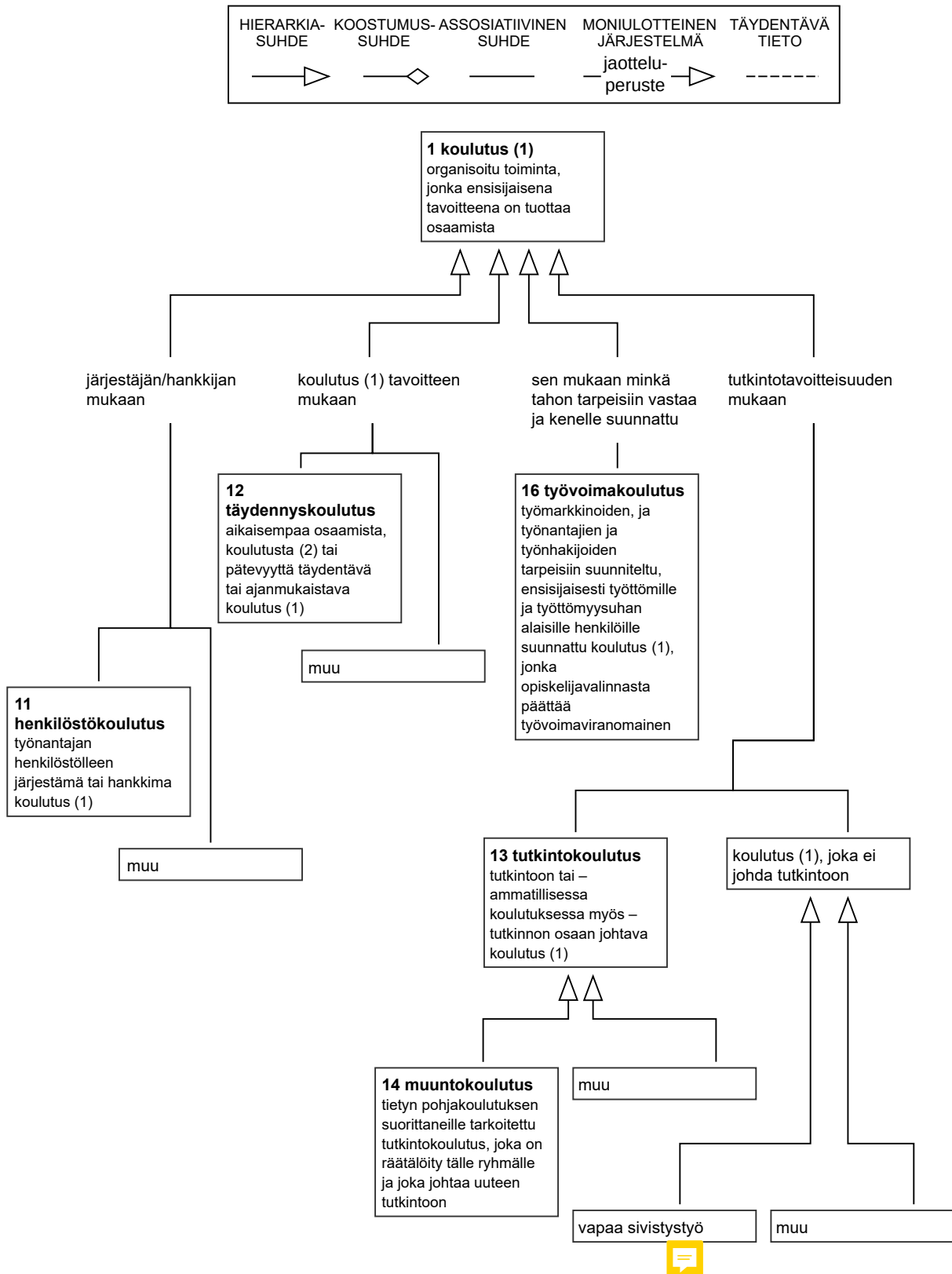
Täydennyskoulutus voi olla esimerkiksi [henkilöstökoulutusta](#) tai [työvoimakoulutusta](#).

Täydennyskoulutuksena pidetään esimerkiksi työtehtäviin tarvittavien lupien tai [todistusten \(1\)](#) saamiseksi järjestettäviä lyhyitä koulutuksia (2).

Käsite on sisällöllisesti yhdenmukainen Opetus- ja koulutussanaston (OKSA) [täydennyskoulutus](#)-käsitteen kanssa. Määritelmä ja huomautukset poikkeavat. Luettu 23.11.2023.

Käsitteen tunnus: c34

Käsittekaavio: [Koulutus \(1\) järjestäjän, tavoitteen, rahoittajan ja tutkintotavoitteisuuden mukaan](#)

Käsittekaavio 4. Koulutus (1) järjestäjän, tavoitteen, rahoittajan ja tutkintotavoitteisuuden mukaan.

1.4 Koulutus (1) ja koulutus (2) tutkintotavoitteisuuden mukaan

13

tutkintokoulutus; > tutkintoon johtava koulutus

määritelmä

tutkintoon tai – ammatillisessa koulutuksessa myös – *tutkinnon osaan* johtava *koulutus (1)*

huomautus

Käsite on sisällöllisesti yhdenmukainen Opetus- ja koulutussanaston (OKSA) *tutkintokoulutus*-käsitteen kanssa. Luettu 15.11.2023.

Käsitteen tunnus: c19

Käsitekaaviot: [Koulutus \(1\) järjestäjän, tavoitteen, rahoittajan ja tutkintotavoitteisuuden mukaan](#) ja [Koulutus \(1\) ja koulutus \(2\) tutkintotavoitteisuuden mukaan](#)

14

muuntokoulutus

määritelmä

tietyn pohjakoulutuksen suorittaneille tarkoitettu *tutkintokoulutus*, joka on räätälöity tälle ryhmälle ja joka johtaa uuteen tutkintoon

huomautus

Esimerkki muuntokoulutuksesta on insinööritutkintoon johtava kaivosalan *koulutus (2)*, joka on tarkoitettu henkilöille, jotka ovat suorittaneet insinööri (AMK)- tai DI-tutkinnon kone- ja tuotantotekniikan, sähkötekniikan tai tuotantotalouden alalta.

Muuntokoulutus on väistymässä oleva käsite.

Käsite on sisällöllisesti yhdenmukainen Opetus- ja koulutussanaston (OKSA) *muuntokoulutus*-käsitteen kanssa. Määritelmä ja huomautukset poikkeavat. Luettu 15.11.2023.

Käsitteen tunnus: c20

Käsitekaaviot: [Koulutus \(1\) järjestäjän, tavoitteen, rahoittajan ja tutkintotavoitteisuuden mukaan](#) ja [Koulutus \(1\) ja koulutus \(2\) tutkintotavoitteisuuden mukaan](#)

15

kotoutumiskoulutus

mieluummin kuin: aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus (vanhentunut)

määritelmä

koulutus (2), jota järjestetään **ensisijaisesti** sellaisille maahanmuuttajille, joiden oppivelvollisuus on päättynyt, ja jonka tarkoituksena on kehittää henkilön suomen tai ruotsin kielen taitoa ja muita kotoutumista edistäviä valmiuksia, jotka tukevat henkilön pääsyä opintoihin ja työelämään sekä osallistumista yhteiskunnan toimintaan

huomautus

Kotoutumisen edistämisestä annetun lain (681/2023, voimaantulo 1.1.2025) mukaan kotoutumiskoulutuksessa noudatetaan Opetushallituksen antamia kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteita.

Maahanmuuttajan tarpeen mukaisesti kotoutumiskoulutuksena voidaan lisäksi toteuttaa

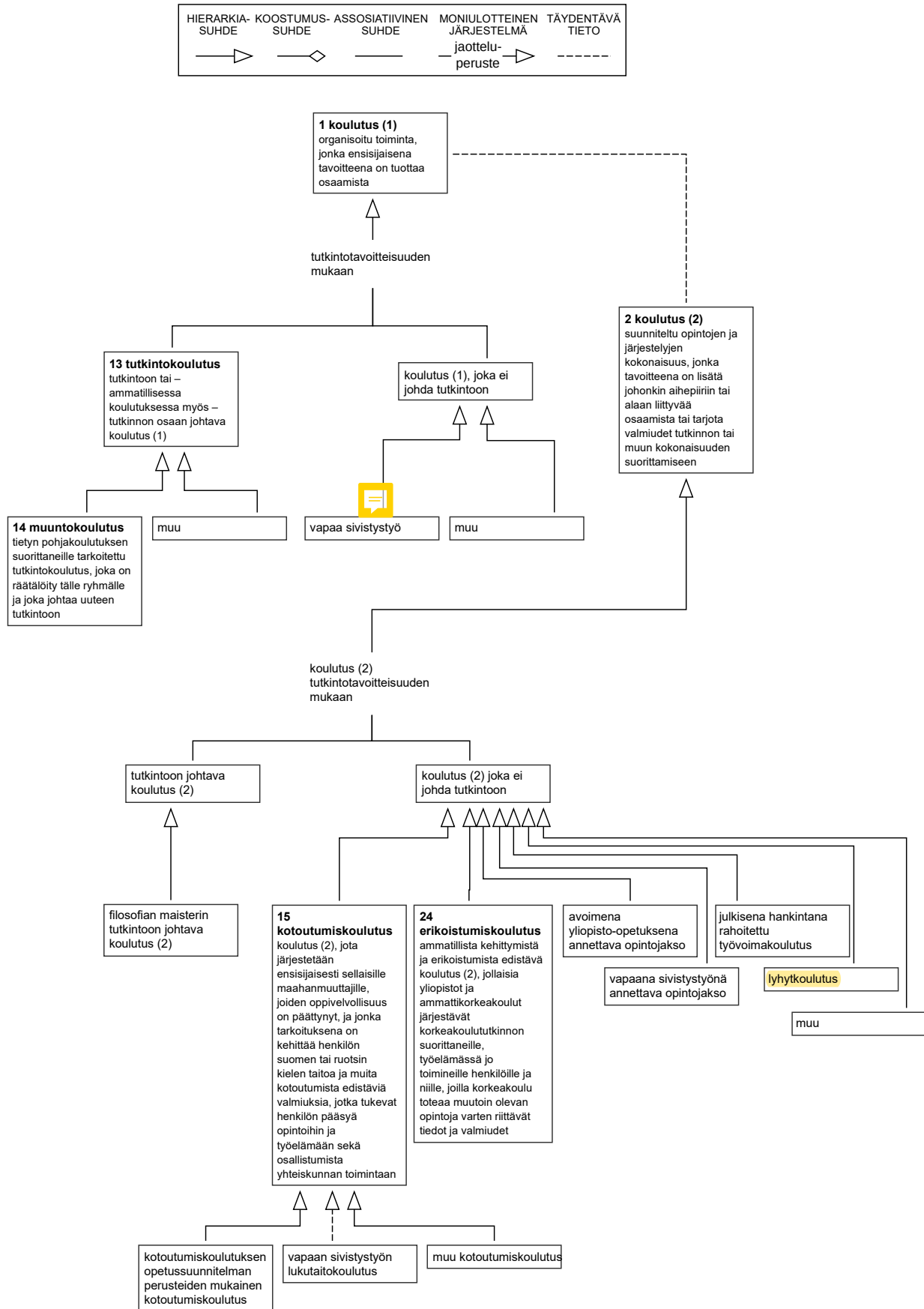
- a) luku- ja kirjoitustaidon koulutusta, jossa noudatetaan Opetushallituksen vapaan sivistystyön lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelmasuosittelusta ja
- b) aikuisten perusopetusta, jossa noudatetaan Opetushallituksen aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita.

Kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen kotoutumiskoulutus järjestetään pääsääntöisesti *työvoimakoulutuksena*, mutta sitä voidaan järjestää myös vapaan sivistystyön koulutuksena.

Käsite on sisällöllisesti yhdenmukainen Opetus- ja koulutussanaston (OKSA) *kotoutumiskoulutus*-käsitteen kanssa. Luettu 15.11.2023.

Käsite on sisällöllisesti yhdenmukainen Kotoutumisen sanaston *kotoutumiskoulutus*-käsitteen kanssa. Määritelmä ja huomautukset poikkeavat. Luettu 15.11.2023.

Käsitekaaviot: [Koulutus \(1\) ja koulutus \(2\) tutkintotavoitteisuuden mukaan](#) ja [Työvoimakoulutus](#)

Käsitekaavio 5. Koulutus (1) ja koulutus (2) tutkintotavoitteisuuden mukaan.

1.5 Työvoimakoulutus

16

työvoimakoulutus

ei: työvoimapolitiittinen koulutus (vanhentunut)

määritelmä

työmarkkinoiden, ja työnantajien ja työnhakijoiden tarpeisiin suunniteltu, ensisijaisesti työttömille ja työttömyysuhan alaisille henkilöille suunnattu [koulutus \(1\)](#), jonka opiskelijavalinnasta päättää työvoimaviranomainen

huomautus

Työvoimakoulutuksen tavoite on parantaa työnhakijoiden ja avoimien työpaikkojen kohtaantoa työmarkkinoilla.

Työvoimakoulutus voidaan jakaa [ammattilliseen työvoimakoulutukseen](#) ja [kotoutumiskoulutukseen](#). Ensin mainitun tavoitteena on kehittää ja täydentää henkilön ammatillisia valmiuksia hänen työllistymisensä tai yrittäjäksi ryhtymisensä edistämiseksi ja jälkimmäisen tavoitteena tukea maahanmuuttajan kotoutumista.

Työvoimakoulutus voidaan rahoittaa 1) kokonaan työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) budjettipääloukan varoilla, 2) yhdistetysti TEMin budjettipääloukan varoilla ja työnantajan rahoituksella tai 3) kokonaan opetus- ja kulttuuriministeriön budjettipääloukan varoilla. Lisäksi työvoimakoulutusta voidaan toteuttaa 4) Euroopan sosiaalirahaston (ESR) rahoituksella.

Työvoimakoulutus on pääosin ammatillisesti suuntautunutta työvoimakoulutusta.

Työvoimakoulutuksesta ja sen opiskelijavalinnasta säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa ([916/2012](#)) 31.12.2024 saakka ja työvoimapolitiittien järjestämisestä annetussa laissa ([380/2023](#)) 1.1.2025 lähtien. [Valtionosuusrahoitetusta työvoimakoulutuksesta](#) säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa ([531/2017](#)).

Työvoimakoulutukseen hakeudutaan edellä mainituissa laeissa säädetyllä ja työvoimaviranomaisen ilmoittamalla tavalla.

Käsite on sisällöllisesti yhdenmukainen Opetus- ja koulutussanaston (OKSA) [työvoimakoulutus](#)-käsitteen kanssa. Määritelmä ja huomautukset poikkeavat. Luettu 15.11.2023.

Käsitteen tunnus: c37

Käsitekaaviot: [Koulutus \(1\) järjestäjän, tavoitteen, rahoittajan ja tutkintotavoitteisuuden mukaan](#) ja [Työvoimakoulutus](#)

17

<työvoimakoulutus>

kartoitusjakso; koulutustarpeen ja soveltuvuuden arviointijakso (uudistermi)

määritelmä

[työvoimakoulutuksen](#) alkuvaiheen jakso, jossa arvioidaan yhtäältä henkilöasiakkaan työllistymiseen liittyvää palvelutarvetta, hänen soveltuvuuttaan ja kelpoisuuttaan kyseiselle alalle ja kyseiseen [koulutukseen \(2\)](#) sekä toisaalta työnantajaorganisaation työllistämiseen tai henkilöstön kehittämiseen liittyvää palvelutarvetta

huomautus

Henkilöasiakkaan työllistymiseen liittyvää palvelutarvetta ja hänen soveltuvuuttaan ja kelpoisuuttaan alalle ja koulutukseen (2) arvioidaan sekä kyseisen koulutuksen (2) opiskelijavalintanäkökulmasta että asiakkaan työllistyvyyden näkökulmasta.

Kartoitusjakson jälkeen osa opiskelijaksi hakeneista jatkaa varsinaiseen ammatillisesti suuntautuneeseen tai kotoutumista edistävään työvoimakoulutukseen ja osalle tarjotaan muuta koulutusta (2) tai muita soveltuvia palveluita.

Käsitteen tunnus: c38

Käsitekaavio: [Työvoimakoulutus](#)

18

ammattillinen työvoimakoulutus; ammatillisesti suuntautunut työvoimakoulutus

määritelmä

työvoimakoulutus, jonka tavoitteena on kehittää ammatillista osaamista

huomautus

Ammatillinen työvoimakoulutus voi olla tutkintoon tai *tutkinnon osaan* johtavaa *tutkintokoulutusta* taikka *koulutusta (1)*, joka ei johda tutkintoon eikä tutkinnon osaan. Ainoastaan opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama työvoimakoulutus voi johtaa tutkintoon tai tutkinnon osaan.

Ammatillinen työvoimakoulutus voi olla *valtionosuusrahoitettua työvoimakoulutusta*, *yhteishankintakoulutusta* tai *kehittämiskoulutusta*. Myös *kotoutumiskoulutusta* voidaan joissakin tapauksissa pitää ammatillisena työvoimakoulutuksena.

ammattillisesti suuntautunut työvoimakoulutus: Termiä ammatillisesti suuntautunut työvoimakoulutus käytetään esimerkiksi tilanteissa, joissa ammatillisten sisältöjen ja yleissivistävien sisältöjen osuudet koulutuksessa ovat keskenään lähes yhtä suuret.

Käsitteen tunnus: c40

Käsittekaavio: [Työvoimakoulutus](#)

19

ei-tutkintotavoitteinen ammatillinen työvoimakoulutus; ammatillisia valmiuksia lisäävä työvoimakoulutus

määritelmä

ammattillinen työvoimakoulutus, joka ei johda tutkinnon eikä *tutkinnon osan* suorittamiseen

huomautus

Käsitteen tunnus: c61

Käsittekaavio: [Työvoimakoulutus](#)

20

rekrytoiva työvoimakoulutus; rekrytoiva koulutus; rekrytointikoulutus

määritelmä

ammattillinen työvoimakoulutus, jossa osallistujien osaamistavoitteet on määritelty yhden tai useamman koulutusta rahoittavan työnantajaorganisaation henkilöstörekrytointitarpeen perusteella

huomautus

Rekrytoivassa työvoimakoulutuksessa työnantajalla on tarve henkilöstölle ja työnantaja pyrkii rekrytoimaan koulutukseen osallistujien joukosta uutta, osaavaa työvoimaa.

Rekrytoiva työvoimakoulutus toteutetaan tyypillisesti *yhteishankintakoulutuksena*.

Yhteishankintakoulutuksena toteutettavaa rekrytoivaa työvoimakoulutusta on esimerkiksi koulutustuote RekryKoulutus.

Käsitteen tunnus: c47

Käsittekaavio: [Työvoimakoulutus](#)

21

kehittämiskoulutus; KEKO-koulutus

määritelmä

rekrytoiva työvoimakoulutus, jossa työnantajaorganisaatiolla on liiketoimintansa osa-alueen kehittämistarve ja jossa osallistuja, jolla on kyseiseen kehittämistarpeeseen liittyvää asiantuntijuutta, saa työnantajaorganisaatiossa mahdollisuuden täydentää erityisosaamistaan pääosin työssä *oppimisen* kautta

huomautus

Kehittämiskoulutuksessa hankintasopimuksen osapuolina ovat koulutuspalvelun tuottaja ja valtio, eli työnantaja ei ole maksavana osapuolena koulutuksen hankintasopimuksessa. Kehittämiskoulutukseen osallistuminen on kuitenkin maksullista myös työnantajalle: koulutuksen toteuttajan ja työnantajan välisen sopimuksen mukaan työnantaja kustantaa kehittämiskoulutukseen sisältyvän opiskelijan ohjaamisen työpaikalla.

Esimerkki kehittämiskoulutuksena järjestettävästä työvoimakoulutustuotteesta on Further Educated with Companies -koulutus. Further Educated with Companies (lyhenne F.E.C) on Uudenmaan ELY-keskuksen rekisteröimä tuotemerkki.

Käsitteen tunnus: c48

Käsittekaavio: [Työvoimakoulutus](#)

22

yhteishankintakoulutus

määritelmä

ammattillinen työvoimakoulutus, joka on valtion ja työnantajaorganisaation yhdessä rahoittama ja jossa osallistujien osaamistavoitteet on määritelty koulutusta rahoittavan työnantajaorganisaation tai koulutusta rahoittavien työnantajaorganisaatioiden henkilöstöön vaikuttavan erityistilanteen perusteella

huomautus

Erityistilanteita ovat esimerkiksi liiketoiminnan kehittäminen ja kasvattaminen ja niihin liittyvä henkilöstön rekrytointi, liiketoiminnan sopeuttaminen tuotannollisista tai taloudellisista syistä, henkilöstön *osaamisen* lisääminen työurien pidentämiseksi ja henkilöstökierron tukeminen.

Työvoimakoulutuksen yhteishankinnasta on säädetty laissa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta (916/2012).

Yhteishankintakoulutuksina järjestettäviä työvoimakoulutustuotteita ovat esimerkiksi RekryKoulutus, MuutosKoulutus, TäsmäKoulutus ja Vaihtovalmennus.

Käsitteen tunnus: c43

Käsittekaavio: [Työvoimakoulutus](#)

23

valtionosuusrahoitettu työvoimakoulutus; VOS-työvoimakoulutus

määritelmä

työvoimakoulutus, joka rahoitetaan koulutuksen järjestäjälle myönnettävällä, opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnoimalla opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudella

huomautus

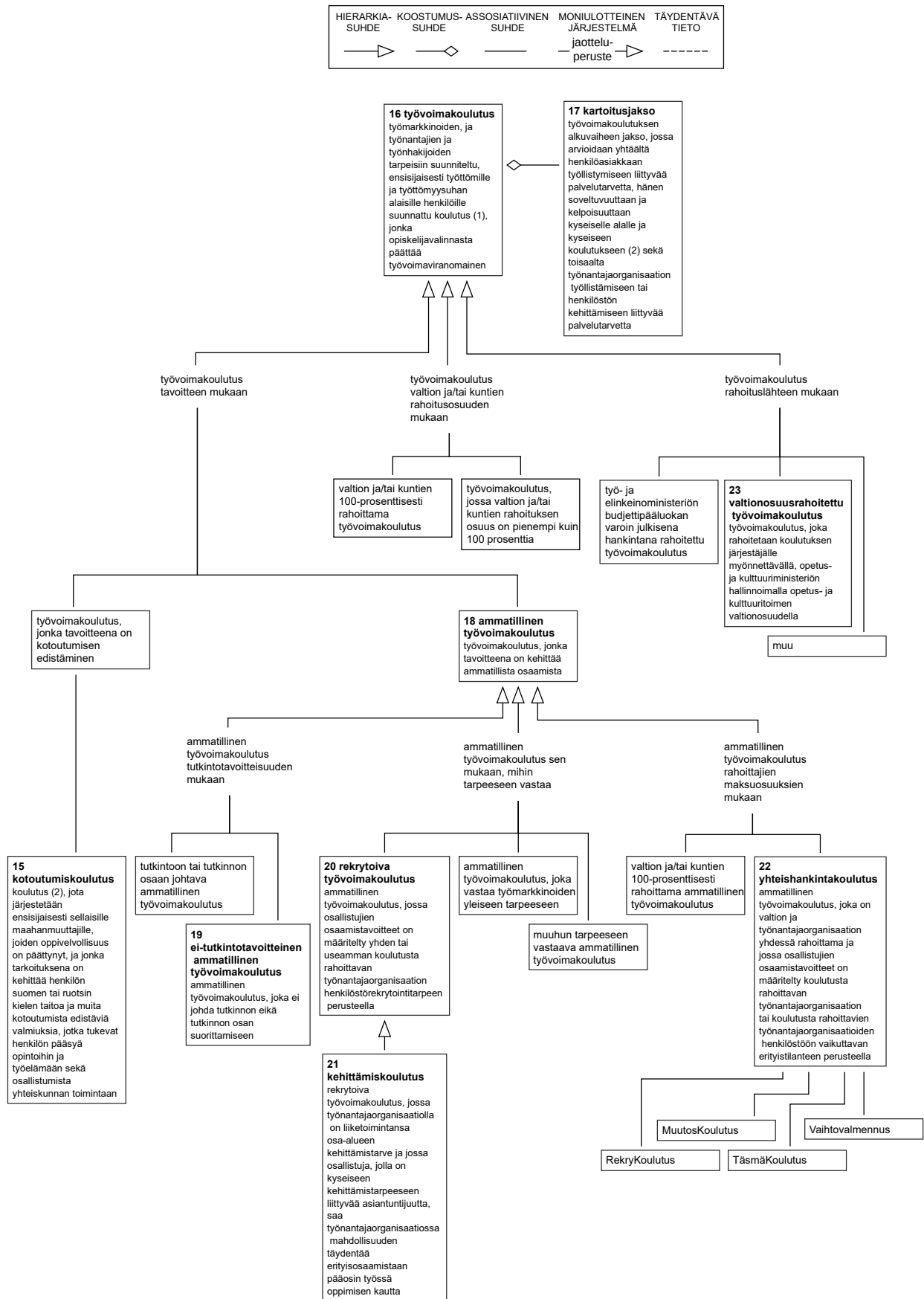
Valtionosuusrahoitettu työvoimakoulutus on aina *ammattillista työvoimakoulutusta*.

Valtionosuusrahoitettu työvoimakoulutus voi olla tutkintoon tai tutkinnon osaan johtavaa.

Valtionosuusrahoitettuna työvoimakoulutuksena ei järjestetä *yhteishankintakoulutusta*, *kehittämiskoulutusta* (esimerkiksi F.E.C.-koulutusta) eikä *oppisopimuskoulutusta*.

Käsitteen tunnus: c58

Käsittekaavio: [Työvoimakoulutus](#)

Käsitekaavio 6. Työvoimakoulutus.

24

erikoistumiskoulutus; korkeakoulujen erikoistumiskoulutus (uudistermi)

ei: erikoistumisopinnot *pl* (vanhentunut)

määritelmä

ammattillista kehittymistä ja erikoistumista edistävä *koulutus (2)*, jollaisia yliopistot ja ammattikorkeakoulut järjestävät korkeakoulututkinnon suorittaneille, työelämässä jo toimineille henkilöille ja niille, joilla korkeakoulu toteaa muutoin olevan opintoja varten riittävät tiedot ja valmiudet

huomautus

Käsite on sisällöllisesti yhdenmukainen Opetus- ja koulutussanaston (OKSA)

erikoistumiskoulutus-käsitteen kanssa. Luettu 15.11.2023.

Käsitteen tunnus: c64

Käsittekaaviot: [Koulutus \(2\) -käsitteen alakäsitteitä](#) ja [Koulutus \(1\) ja koulutus \(2\) tutkintotavoitteisuuden mukaan](#)

1.6 Työelämässä oppiminen

25

työelämässä oppiminen; työssä oppiminen; > työpaikalla oppiminen

määritelmä

oppiminen, jota tapahtuu, kun henkilö osallistuu työelämään

huomautus

Määritelmän sanalla työelämä viitataan erityisesti ansiotyöhön, mutta myös yleisemmin työntekoon yhteiskuntaelämän muotona. Työelämään osallistuminen kattaa siis myös esimerkiksi vapaaehtoistyöhön osallistumisen.

Työelämässä oppimista voi tapahtua muodollisen *koulutuksen (1)* yhteydessä tai muulla tavoin.

Formaalin koulutuksen (1) yhteydessä työelämässä oppimista tapahtuu esimerkiksi, kun henkilö osallistuu *oppisopimuskoulutukseen*, *koulutussopimukseen perustuvaan koulutukseen*, *korkeakouluharjoitteluun* tai *työvoimakoulutukseen liittyvään työssäoppimiseen*. Tällöin kyseessä on usein määrämukainen, sovittu, suunnitelmallinen, tavoitteellinen ja ohjattu *osaamisen* hankkiminen.

Työelämässä oppimista tapahtuu myös muodollisen koulutuksen (1) ulkopuolella, esimerkiksi työpaikan *arjessa arkioppimisen* muodossa.

Työelämässä oppimiseen kuuluvat myös esimerkiksi työpaikalla toteutettavat *koulutukset (2)*, jotka saattavat olla henkilöstölle pakollisia ja joiden avulla ylläpidetään tai päivitetään henkilöstön osaamista. Esimerkkejä tällaisista koulutuksista (2) ovat pelastustoimen henkilöstön ja ensihoitajien ylläpitokoulutukset. Myös henkilöstölle vapaaehtoiset koulutukset, kuten tietojenkäsittelykurssit, kuuluvat työelämässä oppimisen piiriin. Lisäksi esimerkiksi perehdytys, jollainen työnantajan tulee järjestää työntekijälle palvelussuhteen alkaessa, on osa työelämässä oppimista.

työpaikalla oppiminen: Termi työpaikalla oppiminen on suppeampi kuin työelämässä oppiminen tai työssä oppiminen. Termiä työpaikalla oppiminen käytetään yleensä nimenomaan ansiotyön suorittamispaikalla tapahtuvasta oppimisesta, ei esimerkiksi vapaaehtoistyössä tapahtuvasta oppimisestä.

Käsitteen tunnus: c631

Käsittekaaviot: [Työelämässä oppiminen](#) ja [Oppiminen](#)

26

oppisopimuskoulutus

määritelmä

ammattillinen koulutus, jossa opiskelijan *osaamisen* hankkiminen järjestetään pääosin tai kokonaan työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä ja jossa opiskelija on työnantajaan työsopimussuhteessa, virkasuhteessa tai virkasuhteeseen verrattavassa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa tai toimii yrittäjänä

huomautus

Määritelmän sana 'pääosin' viittaa siihen, että oppisopimuskoulutuksessa työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä tapahtuvaa oppimista täydennetään tarvittaessa muissa oppimisympäristöissä, kuten oppilaitoksessa, tapahtuvalla osaamisen hankkimisella. Tässä mielessä oppisopimuskoulutus poikkeaa *koulutussopimukseen perustuvasta koulutuksesta*.

Yrittäjälle voidaan järjestää oppisopimuskoulutusta omassa yrityksessään, jos ammatillisen koulutuksen järjestäjä ja yrittäjä siitä kirjallisesti sopivat (eli tekevät sopimuksen oppisopimuskoulutuksen järjestämisestä).

Oppisopimuskoulutuksessa olevan opiskelijan viikoittaisen työajan tulee olla keskimäärin vähintään 25 tuntia.

Työpaikalla järjestettävää oppisopimuskoulutusta täydennetään muissa oppimisympäristöissä tapahtuvalla osaamisen hankkimisella.

Oppisopimuskoulutuksessa opiskelijan tulee olla 15 vuotta täyttänyt. Oppisopimuskoulutus perustuu työnantajan ja opiskelijan väliseen oppisopimukseen sekä koulutuksen järjestäjän ja työnantajan väliseen sopimukseen oppisopimuskoulutuksen järjestämisestä.

Oppisopimuskoulutusta voivat toteuttaa vain opetus- ja kulttuuriministeriön järjestämisluvan saaneet koulutuksen järjestäjät.

Käsite on sisällöllisesti yhdenmukainen Opetus- ja koulutussanaston (OKSA) *oppisopimuskoulutus*-käsitteen kanssa. Huomautukset poikkeavat. Luettu 15.11.2023.

Käsitteen tunnus: c632

Käsittekaavio: [Työelämässä oppiminen](#)

27

koulutussopimukseen perustuva koulutus

määritelmä

koulutus (1), jossa opiskelijan *osaamisen* hankkiminen järjestetään työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä ja jossa perustana on koulutustoimijan ja työpaikan välinen *koulutussopimus*

huomautus

Koulutussopimus on käytössä sekä toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa että yliopistoissa. Näin ollen koulutussopimukseen perustuva koulutus voi olla ammatillista koulutusta tai korkeakoulutusta.

Vrt. *korkeakouluharjoittelu*.

Käsite on sisällöllisesti yhdenmukainen Opetus- ja koulutussanaston (OKSA) *koulutussopimukseen perustuva koulutus* -käsitteen kanssa. Huomautukset poikkeavat. Luettu 15.11.2023.

Käsitteen tunnus: c633

Käsittekaavio: [Työelämässä oppiminen](#)

28

koulutus sopimus

määritelmä

koulutustoimijan ja työpaikan välinen kirjallinen määräaikainen sopimus opiskelijan *osaamisen* hankkimisesta työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä

huomautus

Ammatillisessa koulutuksessa koulutus sopimukseen kuuluu, että opiskelija hankkii osaamista työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä ilman, että on työsuhteessa työpaikkaan. Yliopistoissa koulutus sopimuksia tehdään esimerkiksi lääkäreiden *erikoistumiskoulutuksen* suorittamiseksi kliinisessä ympäristössä. Yliopistojen sopimukseen kuuluu, että opiskelija solmii työnantajaansa normaalin työsuhteen.

Ammatillisessa *tutkintokoulutuksessa* ja työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa koulutus sopimus sovitaan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaisesti *tutkinnonosa-* tai koulutuksenosakohtaisesti. Koulutus sopimukseen liitetään opiskelijan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma siltä osin kuin se koskee koulutus sopimukseen perustuvaa *koulutusta (2)*. Henkilökohtaisesta osaamisen kehittämissuunnitelmasta ilmenevät ne käytännön työtehtävät, joita tekemällä opiskelija voi saavuttaa tavoitteeksi asetetun osaamisen.

Käsite on sisällöllisesti yhdenmukainen Opetus- ja koulutussanaston (OKSA) *koulutus sopimus-* käsitteen kanssa. Luettu 15.11.2023.

Käsitteen tunnus: c1232

Käsitekaavio: [Työelämässä oppiminen](#)

29

korkeakouluharjoittelu; < työharjoittelu; > ammattikorkeakouluharjoittelu

määritelmä

korkeakoulussa suoritettavaan, tutkintoon johtavaan *koulutukseen (2)* sisältyvä, kestoltaan määritelty jakso, jonka aikana opiskelijan *oppiminen* tapahtuu korkeakoulun hyväksymällä työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä

huomautus

Korkeakouluharjoittelu on **pääosin palkallista**. Korkeakouluharjoittelusta tehdään sopimus korkeakoulun, työnantajaorganisaation ja opiskelijan välillä, ja harjoitteluun voi liittyä myös harjoittelijan ja työnantajaorganisaation välinen sopimus.

työharjoittelu: Sanaa työharjoittelu käytetään yleis- ja puhekielessä myös muiden koulutusasteiden kuin korkeakoulujen työelämässä oppimisjaksoista.

Käsitteen tunnus: c67

Käsitekaavio: [Työelämässä oppiminen](#)

30

työvoimakoulutukseen liittyvä työssäoppiminen; työvoimakoulutukseen sisältyvä työssäoppiminen

määritelmä

työvoimakoulutukseen sisältyvä, sopimukseen perustuva jakso, jonka aikana opiskelijan *osaamisen* hankkiminen tapahtuu työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä

huomautus

Työssäoppimisesta tehdään määräaikainen kirjallinen sopimus työvoimakoulutuksen tuottajan, työssäoppimisjakson toteuttajan ja opiskelijan välillä. Sopimuksessa tulee sopia muun muassa työssäoppimisen tavoitteista, suoritusajasta ja -paikasta sekä työssäoppimisen aikana suoritettavista tehtävistä. Sopimuksessa tulee sopia myös muun muassa henkilöstä, joka vastaa osallistujan ohjauksesta ja valvonnasta.

Samaan tapaan kuin ennen koulutus sopimusjaksoa (ks. *koulutus sopimukseen perustuva koulutus*), myös ennen työvoimakoulutukseen liittyvää työssäoppimisjaksoa sovitaan, mitä osaamista opiskelija jakson aikana hankkii.

Käsitekaavio: [Työelämässä oppiminen](#)

31

työpaikalla järjestettävä ohjaus; työpaikkaohjaus

määritelmä

muodolliseen *koulutukseen (1)* liittyvässä *työelämässä oppimisessa* annettava ohjaus, joka pyrkii edesauttamaan oppijan *osaamiseen* liittyvien tavoitteiden saavuttamista

huomautus

Määritelmässä mainittua muodolliseen koulutukseen (1) liittyvää työelämässä oppimista ovat muun muassa *oppisopimuskoulutus*, *koulutussopimukseen perustuva koulutus*, *korkeakouluharjoittelu* ja *työvoimakoulutukseen liittyvä työssäoppiminen*.

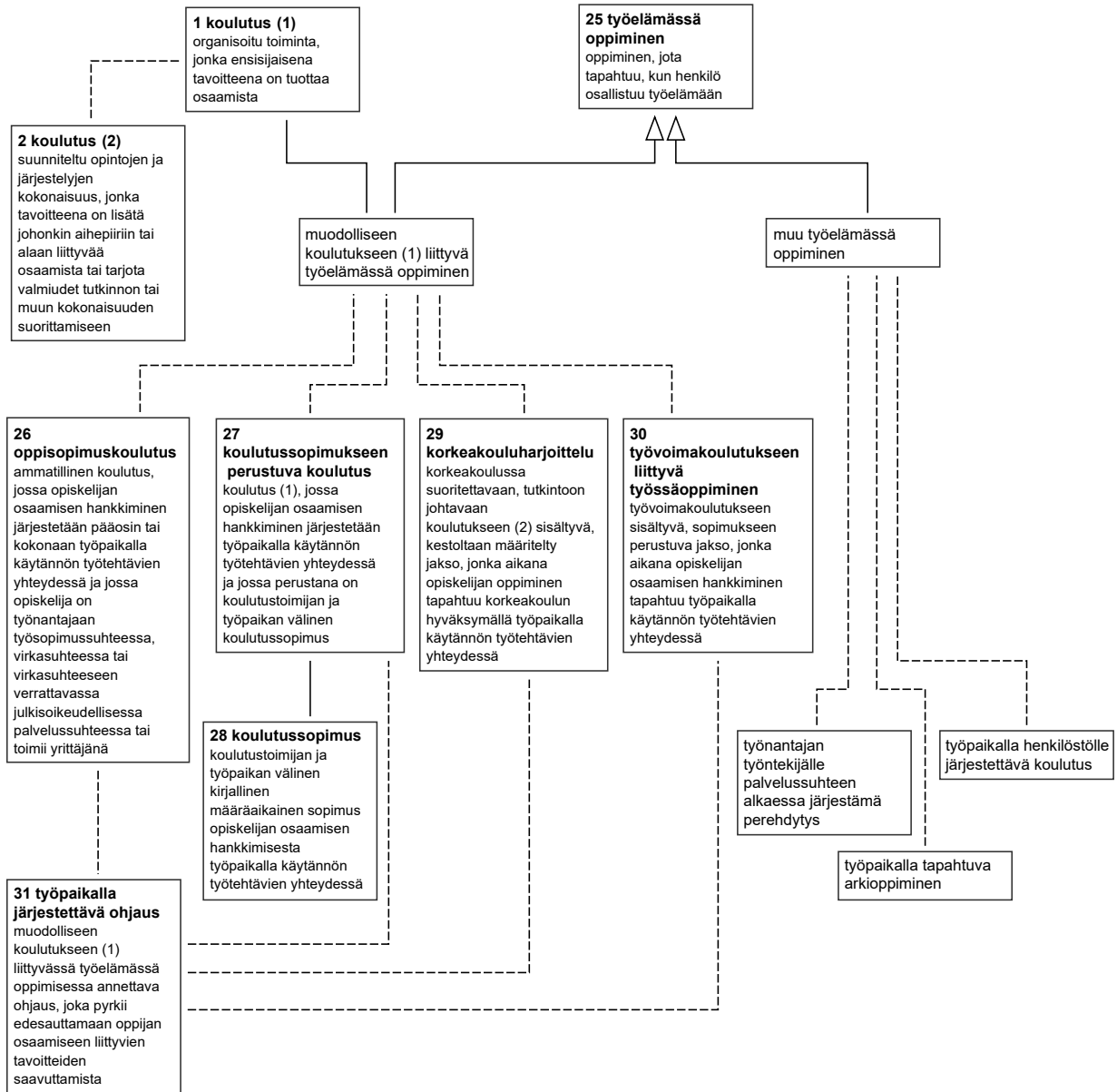
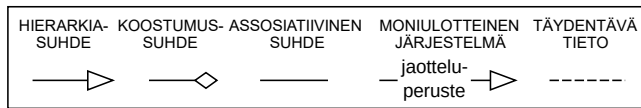
Työpaikalla järjestettävän ohjauksen tavoitteena on ohjata opiskelijaa osaamisen hankkimisessa ja valmistaa opiskelijaa mahdolliseen näyttöön.

Työpaikalla järjestettävää ohjausta voivat antaa työpaikan ja koulutusorganisaation nimetyt henkilöt sekä muut opiskelijan oppimista tukevat työpaikkaan tai koulutusorganisaatioon kuuluvat henkilöt.

Käsite on sisällöllisesti yhdenmukainen Opetus- ja koulutussanaston (OKSA) *työpaikalla järjestettävä ohjaus* -käsitteen kanssa. Määritelmä ja huomautukset poikkeavat. Luettu 15.11.2023.

Käsitteen tunnus: c66

Käsittekaavio: [Työelämässä oppiminen](#)

Käsitekaavio 7. Työelämässä oppiminen.

2 Osaamiskokonaisuuksia

32

osaamiskokonaisuus (1)

määritelmä

opinnoista tai hankituista [osaamisista](#) muodostuva kokonaisuus

huomautus

Osaamiskokonaisuus (1) on sisällöltään geneerinen ja lähellä yleiskieltä. Käsitettä käytetään muun muassa työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla sovelletaan sen sijaan useammin kansalliseen tutkintojen viitekehykseen liittyvää käsitettä [osaamiskokonaisuus \(2\)](#).

Käsite osaamiskokonaisuus (1) kattaa laajat, vakiintuneet opintojen kokonaisuudet, kuten osaamiskokonaisuus (2); suppeammat kokonaisuudet, kuten [tutkinnon osa](#), [opintokokonaisuus](#), opintojakso ja moduuli; ja esimerkiksi sellaiset kokonaisuudet, jotka on muodostettu johonkin osaamistarpeeseen vastaamiseksi vaikkapa usean eri korkeakoulun tarjoamien opintokokonaisuuksien osista.

Käsitteen tunnus: c648

Käsittekaavio: [Osaamiskokonaisuuksia](#)

33

<tutkintojärjestelmä>

osaamiskokonaisuus (2)

määritelmä

tutkinto, [koulutuksen \(1\)](#) oppimäärä taikka tutkintoon rinnastettava tai muutoin laaja [osaamiskokonaisuus \(1\)](#), jonka osaamistavoitteista säädetään laissa tai säädetään tai määrätään lain nojalla ja joka on sijoitettu kansalliseen [osaamisen](#) tasoa kuvaavaan viitekehykseen

huomautus

Osaamiskokonaisuuksia (2) ovat ne tutkinnot, oppimäärät ja tutkintoon rinnastettavat tai muutoin laajat osaamiskokonaisuudet (1), joihin sovelletaan tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksestä annettua lakia (93/2017)

Lain (93/2017) mukaan osaamiskokonaisuudet (2) jaotellaan niiden edellyttämän osaamisen perusteella kahdeksaan vaativuustasoon Suomen tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksessä.

Käsitteen tunnus: c76

Käsittekaavio: [Osaamiskokonaisuuksia](#)

34

<ammattillinen koulutus>

tutkinnon osa

määritelmä

työelämän toimintakokonaisuuksien pohjalle rakentuva arvioitava [osaamisen](#) kokonaisuus, jollaisista ammatillinen tutkinto muodostuu

huomautus

Sanaliittoa ”tutkinnon osa” käytetään eri koulutussektoreilla, mutta ammatillisessa koulutuksessa termi esiintyy tutkinnon perusteissa ja kyseessä on yo. tavalla määriteltävissä oleva käsite.

Ammatillisessa koulutuksessa tutkinnon osia ovat ammatillinen tutkinnon osa ja yhteinen tutkinnon osa. Ammatilliset tutkinnon osat puolestaan jakautuvat pakollisiin tutkinnon osiin ja valinnaisiin tutkinnon osiin.

Korkeakouluissa ammatillisen koulutuksen tutkinnon osa -käsitettä vastaa usein käsite [opintokokonaisuus](#). Tietojärjestelmissä sekä ammatillisen koulutuksen tutkinnon osia että korkeakoulujen opintokokonaisuuksia pidetään yhdentyypisinä [koulutuksina \(2\)](#). Ammatillisesta koulutuksesta poiketen korkeakouluja koskevat säännökset eivät kuitenkaan määrittele käsitettä tutkinnon osa. Korkeakouluissa tutkinnon osalla voidaan siis tarkoittaa periaatteessa mitä tahansa tutkintoa itseään pienempää osaa, eli käytännössä opintokokonaisuutta tai myös yksittäistä opintojaksoa.

Käsite on sisällöllisesti yhdenmukainen Opetus- ja koulutussanaston (OKSA) [tutkinnon osa](#) -käsitteen kanssa. Huomautukset poikkeavat. Luettu 15.11.2023.

Käsitteen tunnus: c74

Käsittekaaviot: [Koulutus \(2\) -käsitteen alakäsitteitä](#) ja [Osaamiskokonaisuuksia](#)

35

<korkeakoulut>

opintokokonaisuus

määritelmä

korkeakoulututkintoon kuuluvien opintojen osa, joka muodostuu kahdesta tai useammasta yhtä tai useampaa aihepiiriä tai **ongelma**-aluetta käsittelevästä opintojaksosta

huomautus

Yliopistoissa opintokokonaisuuksia ovat esimerkiksi tietyn alan tai monitieteiset perusopinnot, aineopinnot ja syventävät opinnot.

Ammatillisessa koulutuksessa puhutaan opintokokonaisuuksien sijaan *tutkinnon osista*.

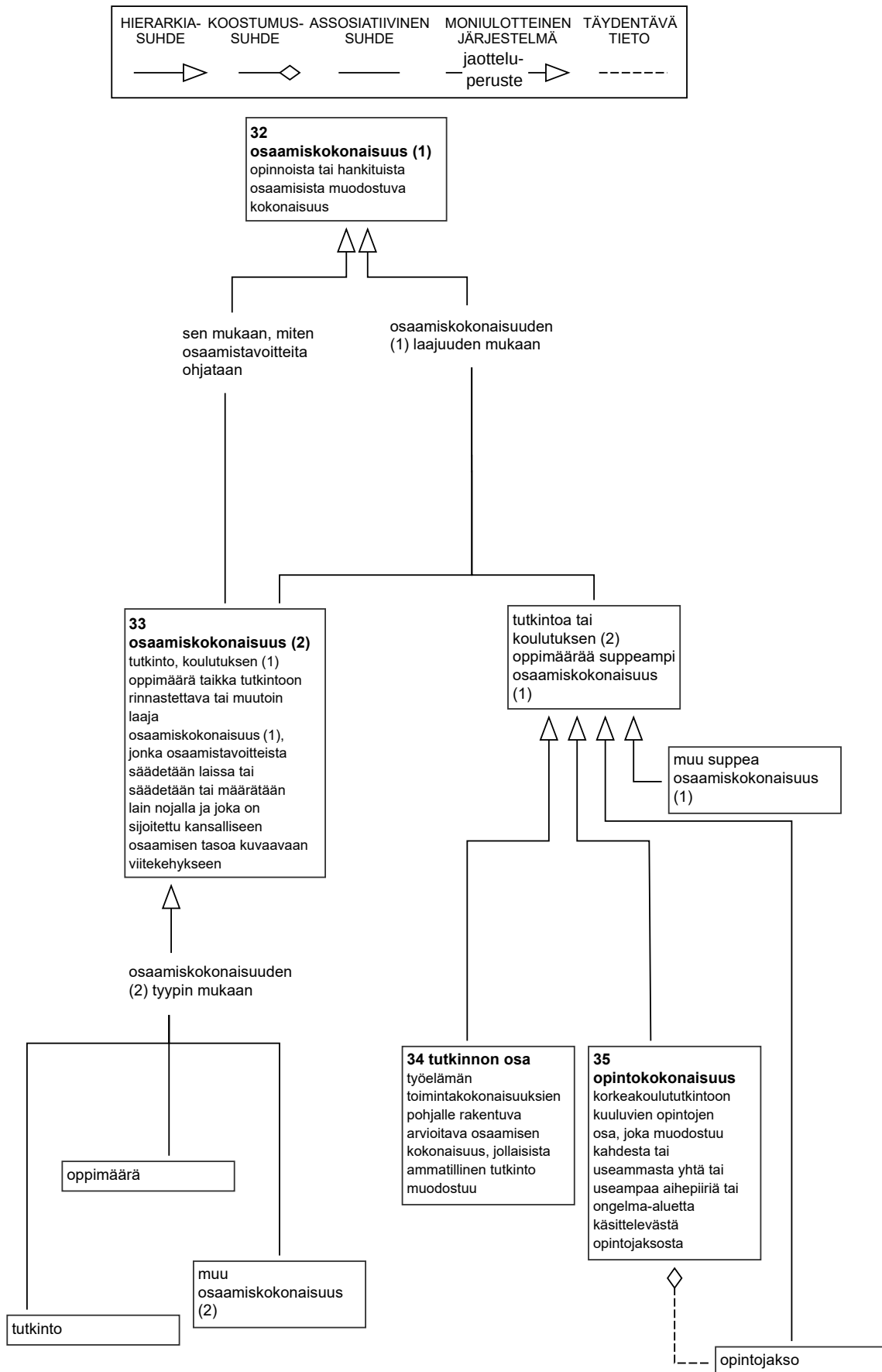
Tietojärjestelmissä sekä korkeakoulujen opintokokonaisuuksia että tutkinnon osia pidetään yhdentyypisinä *koulutuksina (2)*.

Laaja opintokokonaisuus voi sisältää osinaan myös toisia opintokokonaisuuksia.

Käsite on sisällöllisesti yhdenmukainen Opetus- ja koulutussanaston (OKSA) *opintokokonaisuus*-käsitteen kanssa. Huomautukset poikkeavat. Luettu 15.11.2023.

Käsitteen tunnus: c75

Käsittekaaviot: [Koulutus \(2\) -käsitteen alakäsitteitä](#) ja [Osaamiskokonaisuuksia](#)

Käsitekaavio 8. Osaamiskokonaisuuksia.

3 Oppiminen

36

oppiminen

määritelmä

prosessi, jossa yksilö omaksuu tai hankkii uusia tietoja, taitoja, käyttäytymistä, arvoja tai mieltymyksiä tai muuttaa olemassa olevia

huomautus

Määritelmässä käytetyllä ilmaisulla ”omaksuu tai hankkii” viitataan laajaan kirjoon toimintoja: esimerkiksi lapsi voi tiedostamattomasti sisäistää aikuisen käyttäytymistä tai sisäistää aikuisen arvoja; lapsi, nuori tai aikuinen voi tietoisesti harjoitella taitoja ja hankkia tietoja; yksilö voi pyrkiä pääsemään eroon haitalliseksi kokemastaan tavasta tai totutella hyödylliseen käyttäytymismalliin.

Vrt. käsite oppimaan oppiminen, joka voidaan määritellä prosessiksi, joka edistää yksilön kykyä omaksua uusia tai muuttaa olemassa olevia tietoja, taitoja, käyttäytymistä, arvoja tai mieltymyksiä.

Käsite on sisällöllisesti yhdenmukainen Opetus- ja koulutussanaston (OKSA) **oppiminen**-käsitteen kanssa. Määritelmä ja huomautukset poikkeavat. Luettu 15.11.2023.

Käsitteen tunnus: c88

Käsittekaavio: [Oppiminen](#)

37

jatkuva oppiminen; elinikäinen oppiminen; elämänlaajuinen oppiminen

mieluummin kuin: elämänlevyinen oppiminen

määritelmä

oppiminen, joka jatkuu yksilön koko elämänkaaren ajan ja jota tapahtuu eri elämänalueilla

huomautus

Jatkuva oppiminen alkaa jo ennen oppivelvollisuutta ja jatkuu esimerkiksi työelämästä eläkkeelle siirtymisen jälkeen elämänkaaren loppuun saakka. Määritelmässä käytetyllä ilmaisulla ”eri elämänalueilla” viitataan siihen, että jatkuvaa oppimista tapahtuu muodollisen koulutusjärjestelmän mukaisten **koulutusten (2)** ja **työelämässä oppimisen** lisäksi myös esimerkiksi epämuodollisissa koulutuksissa (2), harrastuksissa ja arjen toimissa.

jatkuva oppiminen ja elinikäinen oppiminen: Tässä määritellyyn käsitteeseen tai sitä hyvin lähellä oleviin käsitteisiin viittaava kansainvälinen termistö oli erityisesti vielä 1960 ja -70-luvuilla vaihtelevaa (mm. continuing education, lifelong education, permanent education). 1990-luvulta alkaen on yhdenmukaisemmin ja laajemmin alettu käyttää termiä lifelong learning; suomeksi elinikäinen oppiminen. Suomessa 2010-luvulla tämän rinnalle ja yleisesti käyttöön otettiin termi **jatkuva oppiminen**.

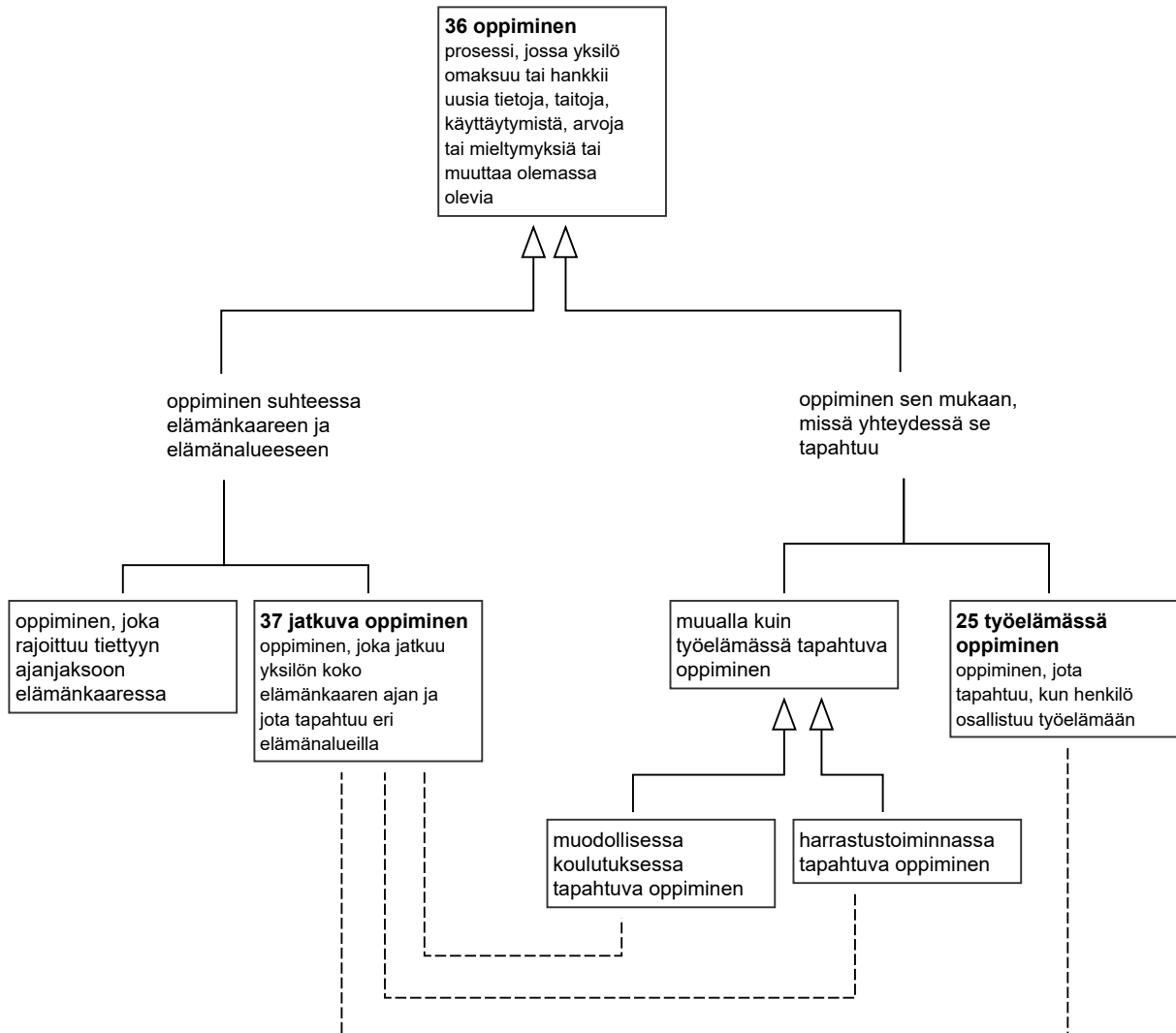
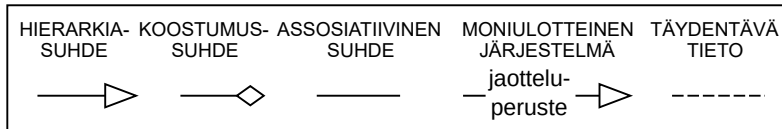
Termiä jatkuva oppiminen käytetään joskus myös tarkoittamaan tässä määriteltyä rajatumpaa käsitettä, esimerkiksi vain aikuisväestön oppimista, tai oppimista, joka vastaa erityisesti työmarkkinoiden sekä yksilöiden työelämään pääsyn tai työelämässä menestymisen tarpeisiin.

Käsite on sisällöllisesti yhdenmukainen Opetus- ja koulutussanaston (OKSA) **elinikäinen oppiminen** -käsitteen kanssa. Termit, määritelmä ja huomautukset poikkeavat. Luettu 3.11.2023.

Käsitteen tunnus: c90

Käsittekaavio: [Oppiminen](#)

Käsittekaavio 9. Oppiminen.

4 Osaaminen ja kyvykkyys

38

<organisaatioiden kehittäminen>

kyvykkyys

määritelmä

organisaation kyky toimia tarkoituksenmukaisella tavalla tietyllä osa-alueella sekä hyödyntää henkilöstönsä [osaamista](#) ja muita resurssejaan, jotta tavoitteet saavutetaan

huomautus

Organisaatiolla voi olla esimerkiksi kyvykkyys tuottaa jonkin tietyn rekisterin ylläpito.

Organisaatioiden kyvykkyys voidaan ajatella muodostuvan kolmesta osakokonaisuudesta, joita ovat toimintamallit ja prosessit, henkilöstö ja osaaminen sekä tiedot ja järjestelmät.

Tässä sanastossa on omaksuttu näkökulma, jonka mukaan organisaatioilla ajatellaan olevan kyvykkyksiä ja että käsite osaaminen puolestaan liittyy nimenomaan yksilöihin, ei organisaatioihin. Organisaation kyvykkyysiin vaikuttaa siis kuitenkin osaltaan myös sille työskentelevien henkilöiden osaaminen.

Käsitteen tunnus: c125

Käsittekaavio: [Osaaminen ja kyvykkyys](#)

39

osaaminen; ~ kompetenssi <erityisesti kansainvälisissä yhteyksissä>

määritelmä

kokonaisuus, joka muodostuu yksilöllä olevista tiedoista ja taidoista sekä valmiuksista käyttää niitä tiettyyn tarkoitukseen

huomautus

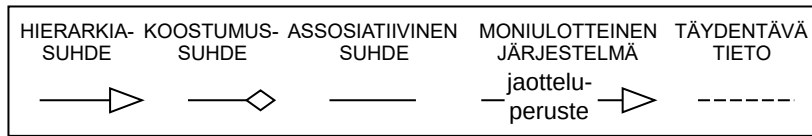
Määritelmässä käytetyllä sanalla valmiudet viitataan muun muassa asenteisiin, arvoihin ja käyttäytymiseen.

Osaaminen karttuu muun muassa [koulutuksen](#) (1), työkokemuksen ja arkioppimisen kautta.

Määritelmässä mainittu "tietty tarkoitus" voi olla esimerkiksi työtehtävä tai ammatillinen tai henkilökohtainen kehittyminen.

Käsitteen tunnus: c95

Käsittekaaviot: [Osaaminen ja kyvykkyys](#) ja [Todistuksia](#)

38 kyvykkyys
organisaation kyky
toimia
tarkoituksenmukaisella
tavalla tietyllä
osa-alueella sekä
hyödyntää
henkilöstönsä osaamista
ja muita resurssejaan,
jotta tavoitteet
saavutetaan

39 osaaminen
kokonaisuus, joka
muodostuu yksilöllä
olevista tiedoista ja
taidoista sekä
valmiuksista käyttää
niitä tiettyyn
tarkoitukseen

Käsitekaavio 10. Osaaminen ja kyvykkyys.

5 Pätevyys ja kelpoisuus

40

pätevyys; ammattipätevyys

määritelmä

ominaisuus, joka ilmentää sitä, että henkilöllä on riittävä [osaaminen](#), jota edellytetään tietyssä ammatissa toimimiseksi, työhön tai työtehtävään valituksi tulemiseksi tai työn tai työtehtävän hoitamiseksi

huomautus

Pätevyyden saavuttaminen voi edellyttää esimerkiksi tietyn [koulutuksen \(2\)](#), tutkinnon tai kokeen suorittamista tai tiettyä työkokemusta.

Pätevyyteen vaadittavat seikat voivat olla säädösperusteisia. Pätevyyteen vaadittavat seikat voivat olla myös työnantajan määrittämiä. Joissakin tapauksissa pätevyyden perusedellytyksistä säädetään laissa ja niiden lisäksi voi olla työnantajakohtaisia pätevyysvaatimuksia.

Esimerkki pätevydestä, jonka saavuttamisen edellytyksistä on säännökset lainsäädännössä, on kuorma-autonkuljettajan ammattipätevyys.

Pätevyyksistä ylläpidetään rekistereitä, esimerkiksi Valviran ylläpitämät sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisterit.

Käsitteet pätevyys ja [kelpoisuus](#) ovat toistensa lähikäsitteitä. Erona on muun muassa, että kelpoisuus on sisällöltään pätevyyttä laajempi käsite (pätevyys liittyy nimenomaan osaamiseen; kelpoisuuteen voi sisältyä muitakin ominaisuuksia, kuten ikä tai kansalaisuus) ja että kelpoisuus liittyy käsitteenä perinteisesti erityisesti virkoihin, virkasuhteisiin ja julkisen hallinnon työsuhteisiin tehtäviin.

Esimerkiksi henkilö voi olla luokanopettajaksi pätevä (hänellä on tehtävässä toimimiseen tarvittava osaaminen koulutuksen (2) ja työkokemuksen kautta) mutta ei kelpoinen (hänellä ei ole voimassaolevien kelpoisuusvaatimusten mukaista tutkintoa.)

Käsite on sisällöllisesti yhdenmukainen Opetus- ja koulutussanaston (OKSA) [pätevyys](#)-käsitteen kanssa. Määritelmä ja huomautukset poikkeavat. Luettu 15.11.2023.

Käsitteen tunnus: c106

Käsittekaaviot: [Pätevyys ja kelpoisuus](#) ja [Todistuksia](#)

41

<julkisen hallinnon palvelussuhteet>

kelpoisuus; > virkakelpoisuus

määritelmä

ominaisuus, joka ilmentää sitä, että henkilö täyttää [virkaan tai](#) virkasuhteeseen nimitetyksi tulemisen edellytykset tai julkisen hallinnon työsuhteeseen tehtävään valituksi tulemisen edellytykset

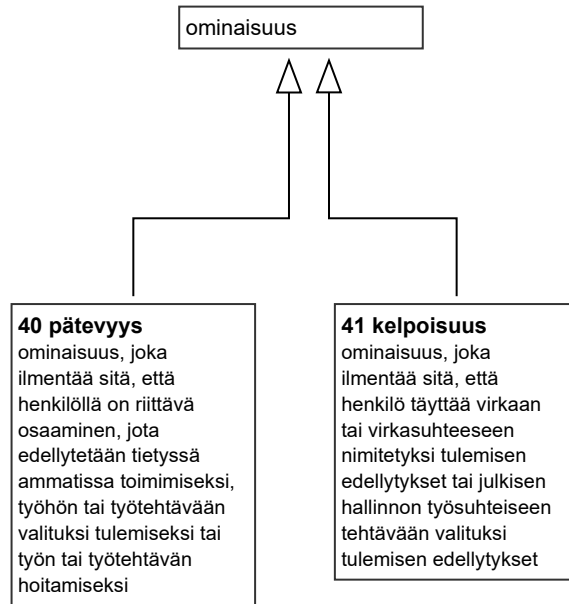
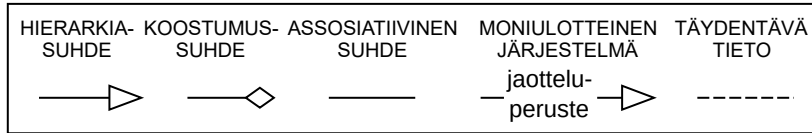
huomautus

Esimerkiksi valtion tai kunnan virkaan nimitetyksi tulemisen edellytyksiä voidaan kuvata kelpoisuusehdoilla. Yleisiä, kaikkiin virkoihin liittyviä, kelpoisuusehtoja voivat olla esimerkiksi ikä, kielitaito ja kansalaisuus. Lisäksi voi olla erityisiä virkakohtaisia kelpoisuusehtoja, jotka voivat liittyä esimerkiksi suoritettuihin tutkintoihin tai tietynlaiseen kokemukseen tai perehtyneisyyteen.

Käsitteet kelpoisuus ja [pätevyys](#) ovat toistensa lähikäsitteitä. Erona on muun muassa, että kelpoisuus on sisällöltään pätevyyttä laajempi käsite (pätevyys liittyy nimenomaan [osaamiseen](#); kelpoisuuteen voi sisältyä muitakin ominaisuuksia, kuten ikä tai kansalaisuus) ja että kelpoisuus liittyy käsitteenä erityisesti virkoihin, virkasuhteisiin ja julkisen hallinnon työsuhteisiin tehtäviin.

Käsitteen tunnus: c107

Käsittekaavio: [Pätevyys ja kelpoisuus](#)

Käsitekaavio 11. Pätevyys ja kelpoisuus.

6 Todistus

42

todistus (1)

määritelmä

jonkin seikan todistava asiakirja

huomautus

Todistus (1) toimii tässä sanastossa yläkäsitteenä *koulutukseen (1)* liittyville todistuksille (1), *työtodistukselle*, *pätevyystodistukselle* ja muun muassa osaamistodistukselle. Osaamistodistuskäsite on määritelty Opetus- ja koulutussanastossa (OKSA).

Käsitteen tunnus: c642

Käsitekaavio: [Todistuksia](#)

43

koulutusjärjestelmän mukaiseen koulutukseen liittyvä todistus; todistus (2)

määritelmä

todistus (1), joka annetaan koulutusjärjestelmän mukaiseen opetukseen tai *koulutukseen (1)* osallistumisesta, *koulutuksen (2)*, tutkinnon, oppimäärän tai näytön suorittamisesta, *oppimisen* tai opintojen etenemisestä tai muusta oppijan koulutusprosessiin liittyvästä tapahtumasta tai seikasta

huomautus

Koulutusjärjestelmä on määritelty Opetus- ja koulutussanastossa (OKSA) seuraavasti: ”kokonaisuus, joka kattaa Suomessa lakisääteisesti tarjottavan varhaiskasvatuksen ja koulutuksen (1) sekä tiedot koulutuksen (1) eri vaiheiden suorittamisjärjestyksestä ja mahdollisesta ikäsidonaisuudesta sekä koulutuksen (1) vaiheiden kestosta”.

Esiopetuksessa käytettävä todistustyyppi on lukuvuoden päätteeksi annettava esiopetuksen osallistumistodistus.

Perusopetuksessa käytettävät todistustyypit ovat lukuvuositodistus, välitodistus, päättötodistus ja erotodistus sekä erityiseen tutkintoon liittyvät todistukset (1) eli todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta, todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä ja todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

Ammatillisessa koulutuksessa todistustyypit ovat tutkintotodistus, todistus suoritetuista tutkinnon osista, todistus opiskelijan osaamisesta, todistus suoritetusta valmentavasta koulutuksesta, todistus suoritetuista koulutuksen osista ja todistus koulutukseen osallistumisesta (yhtäältä *tutkintokoulutukseen* ja toisaalta valmentavaan koulutukseen osallistumisesta). Lisäksi ammatillisessa koulutuksessa voidaan antaa todistus osaamisesta.

Lukiokoulutuksessa käytettävät todistustyypit ovat päättötodistus, todistus lukion oppiaineen oppimäärän suorittamisesta ja erotodistus. Päättötodistukseen voi sisältyä liitteinä muita todistuksia (1).

Korkeakouluissa käytettäviin todistustyypeihin kuuluu muiden muassa tutkintotodistus. Lisäksi korkeakouluissa annetaan todistuksia (1) esimerkiksi *erikoistumiskoulutuksen* suorittamisesta. Korkeakoulun (1) opiskelijalle voidaan antaa todistus suoritetuista opinnoista myös opiskelun kestäessä. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen todistuksista (1) säädetään asetuksissa [794/2004](#) ja [1129/2014](#).

Vapaassa sivistystyössä yleisimmin käytettäviä todistustyyppisiä ovat osallistumistodistus ja todistus opiskelijan osaamisesta.

Käsite on sisällöllisesti yhdenmukainen Opetus- ja koulutussanaston (OKSA) *todistus-* käsitteeseen. Termisuositukset, määritelmä ja huomautukset poikkeavat. Luettu 15.11.2023.

Käsitteen tunnus: c102

Käsitekaavio: [Todistuksia](#)

44

muuhun koulutukseen kuin koulutusjärjestelmäkoulutukseen liittyvä todistus

määritelmä

todistus (1), joka annetaan muuhun kuin koulutusjärjestelmän mukaiseen **koulutukseen (2)** osallistumisesta tai sen suorittamisesta

huomautus

Muuhun koulutukseen kuin koulutusjärjestelmäkoulutukseen liittyviä todistuksia ovat esimerkiksi eri ammatteihin liittyvät sertifikaatit.

Vrt. **koulutusjärjestelmän mukaiseen koulutukseen liittyvä todistus**.

Käsitteen tunnus: c704

Käsittekaavio: [Todistuksia](#)

45

työtodistus

määritelmä

työnantajan työntekijälle työsuhteen päätyttyä antama **todistus (1)** työsuhteesta

huomautus

Työsopimuslain (55/2001) mukaan työntekijällä on oikeus työsuhteen päättyessä saada pyynnöstään työnantajalta kirjallinen todistus (1) työsuhteen kestosta ja työtehtävien laadusta. Työntekijän nimenomaisesta pyynnöstä todistuksessa (1) on lisäksi mainittava työsuhteen päättymisen syy sekä arvio työntekijän työtaidosta ja käytöksestä. Työtodistuksesta ei saa ilmetä muuta kuin mitä sen sanamuodosta käy ilmi.

Käsitteen tunnus: c105

Käsittekaavio: [Todistuksia](#)

46

pätevyystodistus

määritelmä

todistus (1) henkilön saavuttamasta **pätevyydestä**

huomautus

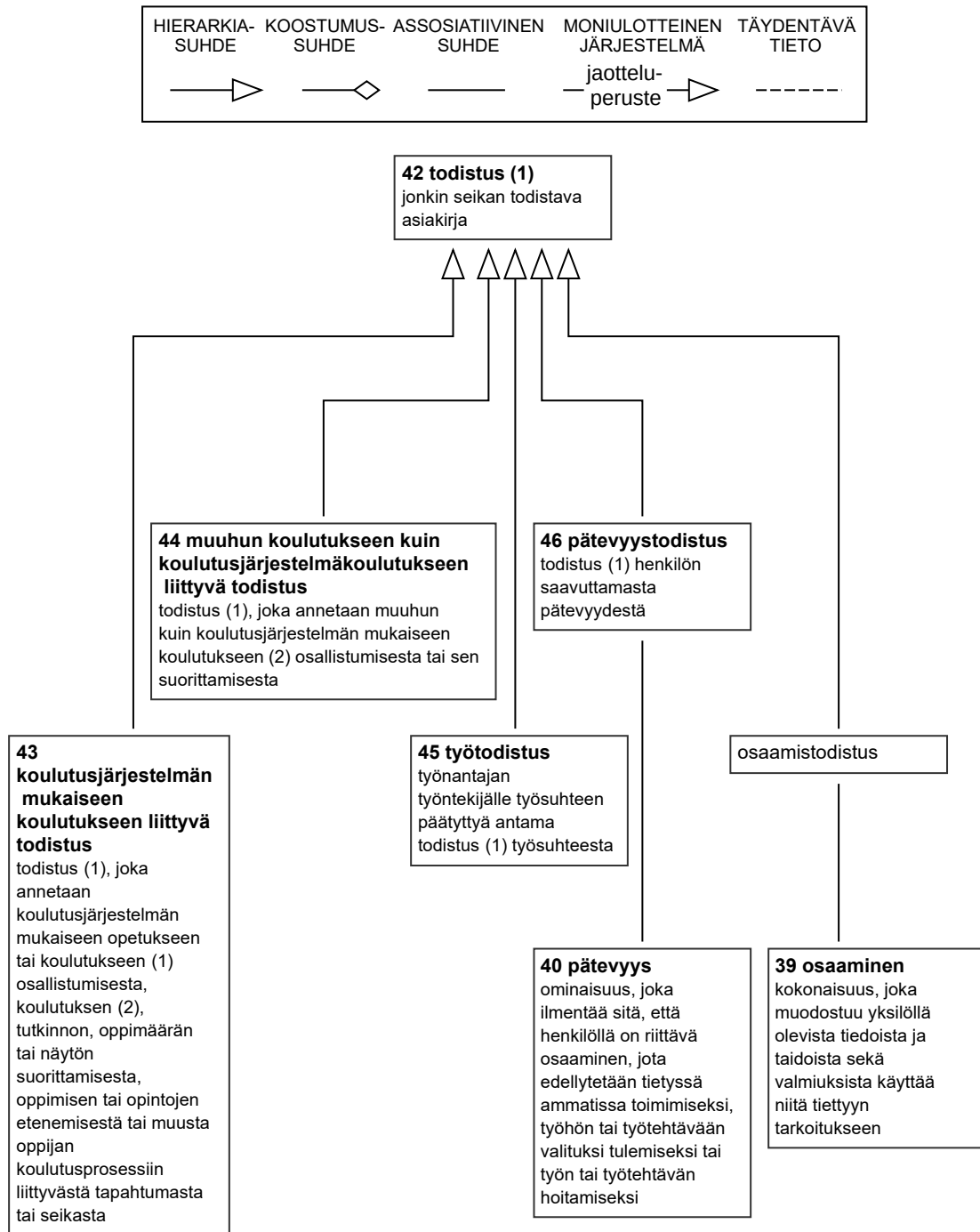
Esimerkiksi sähkötöiden johtajalla on oltava kyseisiin töihin oikeuttava pätevyystodistus. Sähkötöiden johtajaksi tähtäävän henkilön pätevyyden arvioi ja hänelle pätevyystodistuksen antaa pätevyyden arviointilaitos (tässä tapauksessa Henkilö- ja yritysarviointi SETI Oy).

Muita pätevyystodistuksia ovat esimerkiksi lääkelupa (todistus siitä, että henkilö on pätevä antamaan lääkkeitä potilaille) ja sisäilmatarkastajan pätevyystodistus.

Tiedot henkilöiden saavuttamista pätevyyksistä voidaan tallentaa toimialakohtaisiin rekistereihin. Rekistereitä ylläpitävät muun muassa opetushallitus ja Valvira. Ote rekisteristä voi toimia pätevyystodistuksena.

Käsitteen tunnus: c104

Käsittekaavio: [Todistuksia](#)

Käsitekaavio 12. Todistuksia.

Suomenkielinen hakemisto

Hakemiston numerot viittaavat termitietuenumeroihin.

aikuiskoulutus	10	muuhun koulutukseen kuin	
aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus ...	15	koulutusjärjestelmäkoulutukseen liittyvä	
ammattillinen työvoimakoulutus	18	todistus	44
ammattillisesti suuntautunut työvoimakoulutus	18	muun hallinnonalan kuin opetushallinnon	
ammattillisia valmiuksia lisäävä työvoimakoulutus ..	19	koulutuslainsäädännössä säädetty koulutus	7
ammattikorkeakouluharjoittelu	29	muuntokoulutus	14
ammattipätevyys	40	opetushallinnon alan koulutuslainsäädännössä	
ei-tutkintotavoitteinen ammatillinen		säädetty koulutus	6
työvoimakoulutus	19	opintokokonaisuus	35
elinikäinen oppiminen	37	oppimaan oppiminen; ks. oppiminen.....	36
elämänlaajuinen oppiminen	37	oppiminen	36
elämänlevyinen oppiminen	37	oppisopimuskoulutus	26
erikoistumiskoulutus	24	osaaminen	39
erikoistumisopinnot	24	osaamiskokonaisuus (1)	32
F.E.C.-koulutus; ks. kehittämiskoulutus.....	21	osaamiskokonaisuus (2)	33
Further Educated with Companies -koulutus;		pätevyys	40
ks. kehittämiskoulutus.....	21	pätevyystodistus	46
henkilöstökoulutus	11	rekrytointikoulutus	20
jatkuva oppiminen	37	rekrytoiva koulutus	20
kartoitusjakso	17	rekrytoiva työvoimakoulutus	20
kehittämiskoulutus	21	sopimus oppisopimuskoulutuksen järjestämisestä;	
KEKO-koulutus	21	ks. oppisopimuskoulutus.....	26
kelpoisuus	41	säädosperustainen julkisrahoitteinen koulutus	8
kelpoisuusehdot; ks. kelpoisuus.....	41	todistus (1)	42
kompetenssi	39	todistus (2)	43
korkeakouluharjoittelu	29	tutkinnon osa	34
korkeakoulujen erikoistumiskoulutus	24	tutkintokoulutus	13
kotoutumiskoulutus	15	tutkintoon johtava koulutus	13
koulutuksen myynti	9	työelämä; ks. työelämässä oppiminen.....	25
koulutus (1)	1	työelämässä oppiminen	25
koulutus (2)	2	työharjoittelu	29
koulutus, josta ei säädetä		työpaikalla järjestettävä ohjaus	31
koulutuslainsäädännössä	5	työpaikalla oppiminen	25
koulutusjärjestelmä; ks. koulutusjärjestelmän		työpaikkaohjaus	31
mukaiseen koulutukseen liittyvä todistus.....	43	työssä oppiminen	25
koulutusjärjestelmän mukaiseen koulutukseen		työtodistus	45
liittyvä todistus	43	työvoimakoulutukseen liittyvä työssäoppiminen	30
koulutuslainsäädännössä säädetty koulutus	3	työvoimakoulutukseen sisältyvä työssäoppiminen .	30
koulutuslainsäädäntö	4	työvoimakoulutus	16
koulutussopimukseen perustuva koulutus	27	työvoimapolitiittinen koulutus	16
koulutussopimus	28	täydennyskoulutus	12
koulutussopimuskoulutus;		valtionosuusrahoitettu työvoimakoulutus	23
ks. koulutussopimukseen perustuva koulutus. .	27	virkakelpoisuus	41
koulustarpeen ja soveltuvuuden arviointijakso	17	VOS-työvoimakoulutus	23
kyvykkyys	38	yhteishankintakoulutus	22
markkinaehtoinen koulutus	9		